

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Kuuse- ja männiseemne värvimisest lindude kaitseks — *E. Kohh.*
Märkmeid puidu kasutamise arengust. — *Dr. K. Verberg.*
Nõukogude Vene saematerjalide ekspordist — *A. Pals.*
Kutseala.
Jahindus.
Loodusekaitse.
Mitmesuguseid teateid.

1936. 16. SEPTEMB. NR. 9

XVI AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseksi, Eesti Metsateenijate Ühingu, Eesti Metsäühingute
Liidu ja Eesti Metsäülemate Ühingu häälekandja

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti. Kuulutuse
hind kr. 20.— lehekülg

Uus kaasaskantav kirjutusmasin

HERMES

baby

100% šveitsi meisterteos.
Võlli laius ja tähestik harilikud
Täiuslikem tehniline saavutus
vaatamata väikesele kogule.

HIND KR. 150.-

Peaesindus Eestis

O-Ü.

SYSTEMA,

Tallinn, Lai 9.

*Nõudke prospekte ja teateid Teile
lähema müügikoha üle.*

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD: Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Eesti Metsaülemate Ühing	Peatoimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Gustav Adolffi t. 70. Vastutav- ja tegevtoimetaja EDGAR VESTER.	TOIMETUSE AADRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Lai tän. 39/41, tel. 464-76. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155.
---	--	---

XVI aastakäik

16. september 1936

Nr. 9

Kuuse- ja männiseemne värvimisest lindude kaitseks

E. Kohh

1. Üldosa.

Harilikult värvitakse külviks tarvitatav kuuse- ja männiseemne menningiga punaseks. Punane värv on mõeldud seemne kaitsmiseks lindude söömise eest.

Linnud söövad ju meelsasti küvil maapinnale jäänud seemneid ning rebivad ka tärgranud taimedel idulehed koos ladvaga maha. Tärgranud taimi vigastatakse seni, kuni neil on idulehtede otsas veel seemnekest. On loomulik, et rebitud ladvaga taim paratamatult hakkub.

Külvidele on eriti kardetav just tärgranud taimede vigastamine. Kaugeltki nii ohtlik ei ole seemne söömine, sest seda saab kaitsta juba seemne katmisega. Taimede katkirebimise vastu on küll peamiseks abinõuks korralik ja otsarbekas seemne värvimine.

Igal aastal ja igas metsaosas ei ole lindude poolt tekitatud külvikahjustused ühesuguse intensiivsusega. See on muutlik, esijoones olenedes lindude kevadisest toidurohkusest ja lindude hulgast antud kohas.

1932. ja 1935. a. korraldati katsed, millistega taheti selgitada mõnede seemne värvimisviiside otstarbekohasust lindude tõrjeks. Värvimisviise oli kolm ja selleks tarvitati kaht ainet — kaalium hüpermanganaati ja menningit. Lisaks figureeris neljanda proovina värvimata seeme, mille külviresultaat kasutati võrdlusalustena.

Esimese viisina *kaalium hüpermanganaadiga* värvimisel valmistati lahu — 3 gr kristallilist KMNO₄ lahustati 100 ccm vees. Saadud lahus leotati seemneid mõni minut ja siis kuivatati. Paraku, see lahu üldse ei värvunud seemet, vaid ta pleekis osa seemneid kollasemaks ja suur osa seemnest muutus tugeva lahu põletaval mõjul mustemaks. Nii õieti ei saadud kaal. hüperm. värvida seemet, sest selle mõjul seeme ei omandanud mingit uut värvust, vaid muutus koguni silmapaistvamaks. Pärast kaal. hüperm. leotamist ta sai värskeima ilme, oli läikivam ja seetõttu tal oli endisest paremini märgatav välimus. Võrreldes uue välimusega, on ka parimal kuuse- ja männiseemnel tuhmjas ilme.

Nagu näeme hiljem, ei suutnudki kaal. hüperm. värvimine linde seemnest eemale peletada.

Teise värvimisviisina kasteti seemned *kummiaraabikumiga* lahusesse ja siis neid veeretati menningipulbris. Seemne külge kleepus võrdlemisi paksult menningit ja ta omandas intensiivse tsinnooberpunase värvuse. Sel viisil jäi seemne külge menningit tunduvalt rohkem kui harilikul värvimisel, see avaldus isegi värvitud seemnete raskustes. Samasuuruste proovidena oli kummiaraabikumiga leotatud ja menningiga värvitud seeme tunduvalt raskem kui veega niisutatud menningiga värvitud seeme. Värv osutus väga püsivaks ja

hoidus seemne küljes kaugelt paremini kui menningivärv veega.

Kolmanda värvimisviisina oli harilik menningiga värvimine. Selleks niisutati seeme veega ja siis segati seemne hulka menningipulber. Nagu juba nimetati eelmise värvimisviisi kirjeldamisel, sel kujul värvimine ei annud nii tõhusaid tulemusi kui kummiaraabikumi niisutuslahuna tarvitades.

Neljanda olid katses esitatud värvimata seemneproovid. Juba 1932. a. maikuus korraldatud eelmise šablooni järgi kahe männi seemnega. Külvid tehti metskonna jahilossi juures asuvasse taimeaeda. Kuid viga tehti katsekoha valikuga. Nimetatud taimeaias oli külvi järgi kibe töö ja inimesed askeldasid seal hommikust õhtuni. Sellega aga peletati linnud eemale ning katsekülvide seemned ning taimed jäid lindude poolt peaaegu puutumata. Kahjustus oli väga väike ja sellest ei tuletunud midagi reeglipärast. Neil põhjusil siinkohal katse tulemusi ei käsitleta.

1935. a. kevadel korraldati katsed, eelmisest tunduvalt laiemas ulatuses, kuuse- ja männiseemnega. Katsekohtadeks valiti kaks ajutist taimeaeda raietelt. Need küll kord asutati ajutiste taimeaedadena, kuid on leidnud hiljemgi, peale ajutiste ülesannete täitmise, kasutamist. Taimeaedadest üks asus kv. 67-dal ja teine kv. 61. Esimene valmistati 1929. a. RMV metsnike kursantide poolt ja teine 1928. a. kevadel üliõpilastepraktikantide poolt. Kuna mõlemad taimeaiad asusid metsas, siis ei segatud lindude seemnesöömist inimeste poolt, mis ju oli 1932. a. katsete ebaõnnestumise põhjuseks.

Kv. 67-da taimeaia muld oli natukene hapukas III bon. männiliiv; kv. 61-se taimeaia muld oli II bon. männiliiv, eelmisest kuivem. Mõlemaid taimeaedu on kasutatud pikemat aega, kuid väetatud ei ole vajaliselt, seetõttu on muld õige toitainetevaene ja taimede kasv oli kidur.

Katsel tarvitatud kuuseseeme koguti oma metskonnast ja see oli võrdlemisi halbade omadustega. 1934./35. seemneaastal kuuse seeme oli üldiselt võrdlemisi vilets, mis oli tingitud ehk kahest järgnevast seemneaastast, sest ka 1933/34. a. oli hea seemneaasta. Seemne omadused olid: idanevus 75,4%, 8-

päevane idanevusenergia 49,7%, 1000 tera kaal 5,31 gr ja tühje seemneid 12,0%.

Männiseeme osteti Orava metskonnalt. Kohapeal määratuna saadi seemne omadused: idanevus 86,8%, 8-päevane idanevusenergia 63,3%, 1000 tera kaal 5,07 gr ja tühje seemneid 3,5%.

26. aprillil 1935. a. valmistati katsekülvide jaoks peenrad — kv. 67-da, taimeaeda 2 ja kv. 61 — 1 peenar. 13. mail värviti seeme ja 14. mail tehti külvid.

Nii kuuse- kui ka männikülvid teostati järgnevalt esitatud skeem-tabeli järgi.

Tabel nr. 1.

	Katmata		Kaetud	
	rida- sid	seem- neid	rida- sid	seem- neid
KMnO ₄	3	600	3	600
Menning + k.-araabik	3	600	3	600
Värvimata	3	600	3	600
Menning	3	600	3	600

Kummagi puuliigi seemne nelja prooviga, kolm erinevalt värvitud ja üks värvimata, külitati igast kuus rida järjest. Ritta külitati 200 seemet. Kuuest reast kolm jäid katmata ja kolm kaeti 1½ sm paksuse peenralliivakihiga. Külvivagude sügavus oli 2½ sm, vahe 12½ sm; peenra laius keskmiselt oli 90 sm. Ühe puuliigi seemned asetsesid järjekorras, nagu on näidatud tabelis nr. 1. Sellele järgnesid samas korras teise puuliigi külvid.

Kv. 67-da taimeaias külitati kummagi seemnega katse kolm korda ja kv. 61 — üks kord. Seega külitati esimesse taimeaeda 14 400 kuuse- ja sama palju männiseemneid. Kv. 61-sele külitati kumbagi 4800 seemnet. Katse korraldati selleks nii laialdane, et katse tulemustes võimalikult vähendada igasuguste kõrvalmõjude osatähtsust.

Külville järgnesid kuivad ilmad. Seetõttu katmata seeme jäi mõneks päevaks täiesti paljaks. See oli katse õnnestumiseks väga olulise tähtsusega. Esimene nimetamisväärne sadu 2,1 mm, oli alles 19. mail ja see lõi osaliselt vagusid kokku, kattes ka katmata seemneid. 21. mail oli võrdlemisi väike ja 22. mail õige tugev sadu — 25,1 mm. Need lõid lahtised külvivaod peaaegu täiesti kinni

ja sellega kattus ka suurem osa järelejäädud paljaist seemneist.

18. mail tehti külvide ülevaatus. Kv. 67-al oli palju söödud kaal. hüperm. värvitud ja värvimata seemneid. Mõlemal oli katmata seemneist söödud arvuliselt umbes pool. Menningiga värvitud seemneid oli söödud vähem eelmistest ja eriti vähe oli söödud menning+kummiaraabikumiga värvitud seemneid.

Nii ei osutunud ükski valitud värvimisviisidest absoluutselt kindlaks lindude tõrjeks. Parimad resultaatid andis kummiaraabikumiga niisutatud menningiga värvitud seeme. Olnud proovidest keskmised tulemused saadi harilikul viisil menningiga värvitud seemnega ja kõige kehvemad olid tulemused värvimata ja kaal. hüperm. värvitud seemneil. Sealjuures viimane ei osutanud mingisugust kaitset lindude söömise vastu, võrreldes värvimata prooviga.

Samal kuupäeval olid kv. 61-se külvid lindude poolt täiesti puutumata.

6. juunil oli suur osa männikülvidest tärnanud, kuusk mitte. 11. juunil oli männiseeme tärnanud peaaegu täieliselt, kuna kuusk vaid osaliselt.

19. ja 20. juunil loeti lindude poolt vigastatud taimed. Neid oli mõlema taimeaia katsekülvidel äärmiselt vähe, kuna samal kevadel oli külvidel kohati vigastus kuni 40% tärnanud taimedest.

Vigastatud taimi leidis mõlema taimeaia külvidel. Vigastus ulatus kaetud seemne tärnanud taimedest kuni 2 protsendini. Üldiselt vigastati neid proove rohkem, mis tugevamini kannatasid ka seemne söömisel.

Samal kuupäeval vaadeldi ka värvimise tagajärgi. Ilmnes, et eriti hästi oli värv säilinud menning + kummiaraabikumiga värvitud seemneil, kuna harilikul viisil menningiga värvituist olid mõnel seemnel säilinud vaid üksikud punased plekid. Kaal. hüperm. loetatud seemned ei omanud nüüdki mingit värvust.

Vegetatiivselt erakordselt halva 1935. a. suve ja taimeaedade viletsa mulla tõttu taimed kasvasid kidurad. Kuid käesoleva katse juures ei oldud niivõrra huvitatud taimede kvaliteedist kui kvantiteedist. Selles mõttes katse tulemuste väärtust ei vähendanud taimede vilets kasv. Esijoones oldi huvitatud, et see-

me idaneks hästi ja ühtlaselt ning taimi hukkuks võimalikult vähe. Kuna mõlemad katsekohad tulevad lugeda niiskuseludelt kuivade muldade liiki, siis 1935. a. niiske suvi tuli neile osalt ka kasuks.

4. oktoobril loeti kv. 61 ja 15. oktoobril kv. nr. 67 taimed. Loeti kõik taimed, kaasa arvatud ka surnud.

Andmete läbitöötamisel arvati oktoobrikuus loetud taimedele veel juure juunikuus loetud lindude poolt vigastatud taimed. Sellega saadi enam-vähem täieline pilt seemne-söömistest kv. 67-dal ja kaetud ning katmata külvide idanevusest kv. 61-sel. Latvade rebimise läbi vigastatud taimi oli üldarvust niivõrra vähe, et neist ei saadud teha kokkuvõtteid.

2. K v. 61-se külvid.

Nagu juba märgiti, siin ei esinenud seemnesöömist. Sellega need külvid võimaldasid võrrelda kaetud ja katmata külvide idanevust. Ühtlasi saadakse neist ka häid andmeid kv. 67-da külvide paremaks mõistmiseks. Seal konstateeriti tugev katmata seemne söömine lindude poolt. Kahjustuse intensiivsused aga määrati tärnanud taimede arvu põhjal. Kuid tuleb arvestada, et katmatuna seeme oli tunduvalt erinevates idanemis- ja kasvutingimustes kui kaetud seeme. Neist lahkuminevatest kasvuoludest aitab saada ülevaate kv. 61-se külvide ligem analüüs.

K u u s e s e e m e.

Andmed kuusesemne külvitagajärgedest leiduvad tabelis nr. 2. Tabeli esimeses kolmes horisontaalreas on 4. oktoobril loetud taimede arv üksikutes külviridades.

Tabeli eelviimases, pealt arvestatuna, horisontaalreas on taimede % laboratoorsel teel määratud idanevusest. Viimane teatavasti kuusesemnel oli 75,4. See vahekord iseloomustas teataval määral kasvukoha headust.

Tabeli viimases reas on näidatud kui palju kuusesemne katmatuna idanes kaetust paremini, vahed on protsentides. Andmeist selgub, et taimi saadi värvimisviiside järgi erinevalt. Kõige parem oli idanevus värvimata seemnel. Järgnev oli menningivärv veega, siis kaal.

	Kaal.hüperm.		Menn. + k.- araabik		Värvimata		Mening	
	katmata	kaetud	katmata	kaetud	katmata	kaetud	katmata	kaetud
	65	78	81	56	151	91	128	84
	116	86	86	67	134	104	110	96
	69	82	60	70	152	102	159	95
Kokku:	250	246	227	193	437	297	397	275
Keskmiselt reas taimi	83	82	76	64	146	99	132	92
Külitud seemnest idanevus %	41.7	4.0	37.8	32.2	72.8	49.5	66.2	45.8
Idanevatest seemnetest idanevus % . .	55.3	54.4	50.1	42.7	96.6	65.6	87.8	60.7
Katmata: vähem (—) rohkem (+) . . .	+ 1.7		+ 17.3		+ 47.1		+ 44.5	

hüperm. ja kõige vähem taimi andis menningivärv kummiaraabikumiga.

Kas selle vahekorra põhjustasid üksikud värvimisviisid, seda ei saa kindlasti tõestada, kuigi paistab, et värvid siiski vähendasid seemne idanevust, sest värvimata seemnel idanevus oli teistest parem. Ei saa aga jätta arvestamata, et sama peenra männikülvid andsid teisuguse vahekorra ja idanevuselt ei olnud esikohal värvimata seeme. Sellest järeldub, et kuuseseme kas oli nõrgem värvide võimalikule idanevust-rikkuvale mõjule või oli tegemist kõrvalmõjudega.

Tabelist nähtub veel, et iga värvimisviisi ja ka värvimata seemne juures

katmata seemned andsid suurema arvu taimi. Katmatuna seeme osutas paremat idanevust kui kaetuna. See vahekord oli küll kõikuv, mille vist tingisid kõrvalmõjud. Tabeli viimses reas on need vahed protsentides, aluseks on võetud kaetud seemne idanevus.

Kõigi proovide katmata ridade keskmine taimede % külitud seemnest oli 54,6 ja kaetud ridadel ainult 42,1. Seega oli katmata ridades idanevus 12,5 punkti või 29,7% võrra kõrgem.

Keskmine taimede % idanevaist seemneist oli katmata real 72,4 ja kaetud real 55,8.

(Järgneb.)

Märkmeid puidu kasutamise arengust

Dr. K. Verberg

(Järg.)

Liikleemisvahendite — sõidukite — ehituseks kasutatakse muude materjaalide kõrval praegugi rohkesti puitu. Juba vanas Egiptuses 2000 a. enne Kristust tarvitati puitu härjavankrite valmistamiseks — see vanker on praeguse vankri esiisa.

Raudteevagunite ehitusel kasutati esialgu ainult puitu, nüüd aga esineb puit peamiselt vaguni sisemuses: lae, seinte, põrandate kate ja pingid. Selleks otstarbeks tarvitatakse saart, kaske ja troopika puuliike.

Ilusama välimuse saavutamiseks kasutatakse rohkesti ka vineeri. Eriti tähtsat osa etendab puit külmutusvaguneis, sest puit on suurepärase isolee-

rimismaterjaal. Ka uusima sõiduki — lennuki — ehitusel tarvitatakse rohkesti puitu, peamiselt liimvineeri kujul, nimelt tiibadeks, kere ühendusosadeks jne. 1933. a. itaalia kindral Balbo poolt sooritatud lend Lõuna-Ameerikasse 24 hüdroplaanil on meilegi huvitav just seepärast, et nimetatud hüdroplaanide ehitusel tarvitati eriti valmistatud kõrgeväärtuslikku Lutheri vineeri.

Ka õhulaevade ehitamisel selle kere toestikus tarvitatakse puitu.

Kaevandustes tarvitatakse rohkel arvul mitmesugust ümargust, tahutud või saetud puitmaterjaali. Uuemate tööviiside juures kaevandustes töökäik jääb avatuks ainult lühikeseks ajaks,

mistõttu on võimalik tarvitada ka peenemat materjaali.

Varemalt oli tugimaterjaalina valdavas enamuses tarvitusel tamm ja vast pärast 1880. a. tamm asendati okaspuiduga. Kuna kaevandustööstuses ilmneb järjest kasvav areng, siis on ka puidu tarvitamine sel alal küllalt suur. Näiteks 1 tonni väljakaevatud kivisöe kohta tugipuude kulutus moodustab 0,03 tm. Praegusel ajal umbes 85% kogu tugimaterjaalist on männist. Männi kõrval võiks hea eduga tarvitada veel lehist.

Puidu asemel kasutatakse kaevandustes ka betooni ja terast. Nende tarvitamine sõltub kaevandustes esinevatest eritingimustest ja materjaalide suhtelistest hindadest. Puit oma eriliste omaduste tõttu — kerge kaal, küllalt suur tugevus ja hea hoiatuseomadus — osutub üsna sobivaks kaevanduste jaoks.

XIX sajandi lõpp ja eriti käesolev sajand on põhjustanud rohkem puidu tarvitamist telefoni-, telegraafi-, kõrgepingepostideks ja raadiomastideks. Selleks tarvitatakse peamiselt okaspuuposte. Immutusviisidega on võimalik postide kestvust pikendada, et nad suudaksid võistelda teras- ja raudbetoonpostidega. Siiski postide kasutamise alal võime märgata vähenemist puidu tarvitamises, kuna telefoni- ja telegraafi-õhuliini püütakse asendada maa-aluse kaabliga; kõrgepingepostideks tarvitatakse terast ja raudbetooni.

Raadiomastideks kasutatakse puitu küllalt edukalt ka üsna kõrgete mastide püstitamisel. Näiteks Müncheni saatjaama mast on 163 m kõrge ja on valmistatud Ameerikast pärit pitchpine'ist (*Pinus palustris*). See mast püsis 23. II 1935. a. tormis päris hästi ja jäi rikuteta, kuigi tuule kiirus oli 41 m sek.

Mööbli valmistamise alal on puit alati olnud suures aus. Juba egiptlased kasutasid mööbliks rohkesti puitu, ilustades üksikuid esemeid kõrgeväärtuslike nikerdustega. Eriti suurepäraselt olid kaunistatud puusärgid — sarkofaagid. Puidust valmistati ka jumalate ja pühade loomade kujusid.reekas ja Roomas oli mööbel lihtne,

ka varajasel keskajal on mööbel rohkem puusepa kui mööblitisleri töö. Hiljem, XV sajandist alates, areneb mööblivalmistamise kunst ja seetõttu suureneb ka puidu tarvitamine.

Omaette alaks kujuneb painutatud mööbli massiline valmistamine, mida arendatakse möödunud sajandi keskel Thoneti poolt Viinis. Sellest ongi tekkinud painutatud mööbli jaoks Viini mööbli nimetus.

Eriti on mööblitööstus edenenud vineeri kasutamiseга.

Vineeritööstus. Õhukeste puitlauakeste või vineeri valmistamist tuntakse juba Egiptuses ja Babüloonias. Viimases kasutati vineeri hoonete ehitusel. Esiialgu vineeri valmistati lõhestamisega noa abil, hiljem saega; kuni XVIII sajandi lõpuni jääb vineeri valmistus käsitööks. Alles vineerikoormisemasina leiutamiseга algab vineeri valmistuse jõudus kasv. Nüüd suudetakse valmistada vineeri paksuseга kuni 0,1 mm.

Vineeri kasutatakse mööblitööstuses, muusikariistade kattedeks ja seinte ilustuseks. XIX sajandi 70. aastail tullakse mõttele valmistada liitvineeri, milles mitu vineerlehte on ühte liimitud; sellega saavutatakse väga tugev materjaal, mis võrdlemisi õhukeses läbimõõdus on suure vastupidavuseга. Liitvineeri valmistamisega suureneb ka puidu kasutamine selleks otstarbeks. Oma heade omaduste tõttu liitvineeri kasutatakse ehitusteks, kastideks, mööbluks. Tulevikus liitvineer omandab kindlasti suurema tähtsuse. Uuemal ajal valmistatakse peale lehtpuuvineeri ehituse otstarveteks okaspuuvineeri.

Ühenduses vineeri valmistuseга on ka tulitikutööstus. Tikutraadi ja -karbi vineeri valmistus toimub hariliku vineeri valmistamise põhimõtteil. Esimesed tulitikud ilmusid 1816. a. Hädaohutute n.-n. Rootsi tikkude valmistamise viis leiutati 1848. a. Sellest ajast alates on ka tulitikutööstus nõudnud oma tarveteks järjest suuremal hulgal puitmaterjaali. On olnud mitmeid katseid tulitikkudes puitu asendada teiste ainetega, kuid senini ei ole leitud säärast sobivat ainet.

Masinaehituse alal puitu kasutatakse mitmesugusel viisil, eriti

rohkesti põllutööriistade ja -masinate valmistamisel. Kuid ka tööstusmasinainas puit leiab tarvitamist: rihmaratasteks, hammasratasteks, valtsideks, liikuvate osade kaitseks, hõõruvate osade kattteks jne. Eriti on puit nõutav võimasinate, presside, külmutusmasinate valmistamisel. Valutööde jaoks tehakse puidust mudelid, kusjuures sagedasimalt kasutatakse selleks lelapuitu.

Mitmesuguste tööriistade käepide- meiks ja osadeks tarvitatakse samuti puitu.

Muusikariistade kõlapinda- deks on puit kõige sobivam ja ainu- laadne materjaal. Kõige otsitavam on peenetoimeline, ühtlaste ja kitsaste aastaringidega kuusk.

Kalaste mänguasjade töö- stus kasutab õige rohkesti puitu, kõige rohkem just pehmeid ja kergesti töö- deldavaid puuliike.

Käesoleval sajandil on spordi- riistade valmistus hoogsasti arene- nud. See ala tarvitab mitmesuguste spordiesemete — suuskade, kelkude, tennisrekete, võimlemisriistade jne. — jaoks mitmesuguste omadustega puitu; peale saare, kase ja okaspuude kasuta- takse ka mitmesuguseid Ameerika puu- liike.

Poolitööstus vajab poolide, nii- dirullide ja muude treitud asjade val- mistamiseks üsna rohkel määral kase- puitu. Samadeks otstarveteks on ha- katud kasutama ka pressitud pappi, kuid see muidugi ei vähenda üldist pui- du kasutamist, kuna papi valmistami- seks kasutatakse samuti puitu.

Pakkimisvahendite seas on puidul tähtis koht, sest oma kerge kaa- lu, elastsuse ja suhteliselt odava hinna tõttu on puit otsitav materjaal kastide, mitmesuguste aamide ja tünnide, laas- tude jne. valmistamisel.

Pakend peab olema küllalt tugev, aga ühtlasi ka nägusa välimusega. Need asjaolud on eriti olulised välis- kaubanduses. Kastide tarvitamisel pan- nakse rõhku nende kestvusele, mis liht- samates kastides on leebem ja nõrgem viisist, kastinurkade ja -äärte kindlus- tamisest metallribadega, kuna väärtus- likumates kastides kestvus on tingitud üksikute kastiosade ühendusviisidest. Liitvineerist kastid osutuvad tugeva-

maiks ja vastupidavamais lihtsatest laudkastidest. See on tingitud sellest, et liitvineer samas paksuses nagu laud on suurema tugevusega: 4 mm paksu- ne liitvineerileht vastab tugevuselt 13 mm paksusele lauale. Liitvineerist kaste kasutatakse tee, tubakasaaduste ja mitmesuguste muude esemete trans- pordil, eriti kauba veol lennukitega osutuvad liitvineerist kastid sobivaiks,

Kastilaudadest kaste kasutatakse laialt kalade, munade, puuvilja, klaas- ja portselaanasjade ja mitmesuguste muude esemete pakkimiseks. Mitmesu- guste tünnide valmistamiseks on tar- vitatud puitu ürgajast alates. Esiteks kasutati selleks õõnsaid ja õõnestatud tüveosi. Hiljem hakati üksikutest lau- dadest valmistama aame, vaate ja tünnid — ja mitte üksi koduseks tarvi- tamiseks, vaid ka tööstuslikus ulatu- ses. Alkoholsete vedelike — piirituse, veini, õlle — mahutamiseks tarvita- takse kõige rohkem tamme ja Lõuna- Euroopas kastanipuitu. Veinitootjates maades on vaatide tarvidus, hoidmise ja transpordi jaoks, üsna suur. Sel ajal puidu asendamine osutub vähetõe- näoliseks, kuna väidetakse, et veini seismisel vaatides puit avaldab kasu- likku mõju veini omadustele.

Kala hoidmiseks ja transpordiks kasutatakse peamiselt okaspuitu, sa- muti nagu paljude kuivainete ja õliste ainete jaoks. Või transpordil kasuta- takse pöögitünnid, mee mahutamiseks on otstarbekohased pärnatünnid; tse- mendi paigutamiseks tarvitatakse ha- ba. Vaatide, aamide ja tünnide vitsa- deks tarvitatakse peale terasvitsade paju -ja sarapuuvitsa, lihtsamatel juh- tudel ka kasevitsa.

Puidulaastude või -narmaste valmis- tus on tekkinud Põhja-Am. Ühendrii- kides ja hiljem laialist levimist leid- nud mujalgi. Puidulaaste kasutatakse peamiselt klaasasjade, munade, puu- viljade, aga ka teiste asjade pakkimi- sel; pealeselle veel polsterdamiseks, filt- reerimiseks ja ilustamiseks. Puit peab olema võimalikult okstevaba ja kuiv, sobivaimateks puuliikideks on kuusk ja pehmed lehtpuud.

Peale loeteldud alade kasutatakse puitu veel paljudel muudel vähematel aladel toorainena. Keskajal, näiteks,

kasutas kirikukunst rohkesti puitu ni-kerdustööde valmistamiseks, nagu altarid, kirikukantslid, kujud, kiriku-
toolid jne.

Senini kirjeldatud aladel toimus puidu töötlemine ainult mehaaniliselt, puidu seestmine ehitust rikkumata. Kuid puit on tooraineks ka tervele reale tööstusile, kus toimub puidu keemiline töötlemine, ja puidust valmistatakse uued erineva koosseisuga tooted. Osas tööstusis toimub puidu töötlemine kõrge temperatuuri juures kuumusega, kuna teistes ühes puidu kuumendamisega kasutatakse veel vastavaid kemi-
kaale.

Söestamine ja destil- leerimine.

Söestamine on igivana puidu töötle-
mise viis; juba Rooma kirjanikud Teofrast ja Pliinius kõnelevad puidusöe valmistamisest. See toimus lihtsalt: maasse kaevetud aukudes või hiljem erilistes miilides. Valmistussaa-
dusena oli tähtsus ainult puidusöel, kuna puidu destilleerimisel tekkivad vedelproduktid ei leidnud veel suuremat tarvitamist, kuigi puidu tõrvaaineid kasutati laipade balsameerimiseks ja laevade võõpamiseks. Puidusütt kasu-
tati peaaegselt kõrgahjudes raua-
maagi töötlemisel, samuti terase val-
mistamisel ja ka muude metallide töö-
tlemlisel. Ka praegu kasutatakse puidu-
sütt veel samaks otstarbeks Põhja-
Rootsis ja Nõukogude Venemaal (Uralis). Puidusüsi on tarviline ma-
terjaal paljudes metallitööstuse haru-
des praegugi. Kuid pealeselle puidu-
süsi on suurepärase filtreerimisvahend,
mis võimaldab igasuguse mustuse, vär-
vuse ja lõhna vedelikest kõrvaldada. Puidusütt kasutatakse, näiteks, suhkru-
siirupi filtreerimiseks. Puidusöele mit-
mesuguste kemikaalidega mõjudes võib
talle anda suurema imemisomaduse ja
seega puidusüsi muudetakse kõrgeväär-
tuslikuks „aktiivseks söeks“. Viimane
võib ka hõrendatud aure kondenseeri-
da ja mõningaid kõrgevääruslikke
ühendeid adsorptsiooniteel koguda.

Nende omaduste tõttu on „aktiivne
süsi“ tähtsaks vahendiks mitmesugus-
tel keemilistel protsessidel.

Uuemal ajal kasutatakse puidusütt
puidusöegaasi valmistamiseks statsio-
naarsete ja auto-mootorite jaoks (vt.
„Eesti Mets“ 1933, nr. 11 ja 1935,
nr. 4).

XVII sajandil keemik Glauber,
kuumendades puitu kinnises kiviahjus,
sai puidust peale söe veel toorest pui-
duäädikat ja -tõrva. Kuid vast XIX
sajandil leidsid Glauberi tähelepane-
kud laiemat praktilist kasutamist. Puidu
kuumendamisel kinnises ruumis —
destilleerimisel — tähtsaimaks saa-
duseks kujuneb vedel osa, mis leht-
puidu töötlemisel koosneb tõrvaveest
ja tõrvast, kuna männikändude töötle-
misel neile lisandub veel tärpentiin.
Tärpentiin osutub väga vajaliseks va-
hendiks värvide ja lakkide valmista-
misel nende lahustajana, samuti mit-
mesuguste määrete ja kreemide toor-
aineks.

Tõrv on koosseisult väga kompli-
seeritud aine. Männikännutõrva ka-
sutatakse puidu kestvuse pikendamiseks
välispinna kattena — postide, vee-
ehituste ja veesõidukite võõbana, sa-
muti lihtsa desinfitseerimisvahendina;
tõrvast valmistatakse määrdeõlised ja
pigi. Lehtpuidu tõrvas leidub rohkesti
kreosooti, mis osutub väga heaks puidu
immutusvahendiks, samuti eraldatakse
sellest tõrvast kvajakooli, mis on ka-
sutatav ravivahendina. Tõrvavee töö-
tlemlisel saadakse metüülalkoholi —
puidupiiritust ja äädikahapet. Puidu-
piiritust tööstus kasutab lakkide lahus-
tajana, formaliini ja aniliinvärvide
valmistamiseks ja hariliku piirituse —
etiüülpiirituse — denatureerimiseks.

Äädikahape on samuti aluseks täht-
sate keemiliste ühendite, eriti värvi-
mis- ja ravivahendite — valmistami-
sel. Värvidest oleksid nimetamisvää-
rsed: kroomkollane ja tinavalge. Toore
äädikahappe töötlemisel saadavast pui-
dupulbrist valmistatakse kuumendami-
sega atsetooni. See on tähtsaks ühen-
diks lõhkeainetööstuses, tselluloidi
valmistamisel, vaikude ja rasvade pu-
hastamisel; ka arstimite — klorofor-
mi, jodoforimi — valmistamisel kasu-
tatakse atsetooni.

Kuna puidu destilleerimissaadused
osutuvad väga tähtsaks tööstuses, siis

on püütud neidsamu ühendeid kunstlikult sünteetiliste võtetega valmistada odavaist toorainest ja odavate käsitlusviisidega. Need püüded on ka praktiliselt annud õnnestunud tulemusi.

Seetõttu peab arvama, et eelnimetatud saaduste — puidupiirituse ja äädikahappe — valmistamine tulevikus täieliselt toimub sünteetilisel teel.

(Järgneb)

Nõukogude Vene saematerjaalide ekspordist

Aleksander Pals

Meie suure idanaabri metsanduse arengust on viimasel ajal olnud võrdlemisi vähe kuulda. Küll kuulduv aga sagedamini Nõukogude Vene nime rahvusvahelisel saematerjaalide turul.

Nüüdisaja Venemaa on suurte arvude maa. Neist metsaala suured arvud ei ole siiski uema aja sünnitus, vaid on eelmiste aegade kaduv pärandus. Koos Aasia osaga arvatakse Nõukogude Vene metsa pindala umbes 600 milj. ha-le, millest Euroopa-poolel on 142 milj. ha. See on üle poole kogu Euroopa metsaalast ja ligi 6 korda suurem meie põhjanaabri — Soome — omast. Euroopa-osa aastane juurekasv on arvatud 178 milj. m³-le, Soome 44 milj. tm vastu 6 korda väiksemalt alalt. Eelpoolseid andmeid Venemaa kohta ja üldse andmeid Vene metsadest tuleb siiski võtta teatud tagasihoidlikkusega, kuna $\frac{3}{4}$ ta metsadest on veel uurimata. Esitatud arvudest võime siiski teha järelduse, et Nõukogude Vene osatähtsus Euroopa puumaterjaalide turul on suur. Seda suurem on see saematerjaalide turul, kuna puidu kasutamine mitmesuguste tööstuste toormaterjaaliks jne. ei ole seal seniajani tähelepandavalt arenenud.

1913. a. oli Nõukogude Vene saetööstuste kulminatsiooni ajaks. Väljavedu ulatus siis 1,5 milj. std., millest ligi 1 milj. std. langes ta praegusele alale. Maailmasõja ja sellele järgnevate segaste aegade ajal oli metsa kasutamine tööstuslikeks otstarbeiks (saetööstused jne.), peaaegu täieliselt halvatud. Kivisöe saamise raskenemisega töötati suur osa metsadest küttepuiduks ja veel 1920. aastal oli kogu raiehulgast 80% küttepuid.

Möödunud aegade järellained olid rasked: kergesti kättesaadavad ja paremad metsad olid hävitatud. Suurem osa

saetööstusi oli maha jäetud ja olukorda raskendas veelgi tööstuste juhatajate, õppinud tööliste jne. lahkumine segastel aegadel kohtadelt, millega tööstused sattusid nüüd õppimatuks kätte.

1923. a. alates algas jälle tõusuajajärk ja raiehulgast saematerjaalidena turule minev osa tõusis juba 45%. Seisvad saetööstused alustasid järkjärgult uuesti tegevust, neid laiendati ja ehitati lisaks ka uusi.

Viimase aastakümne lõpul tõusis suuresti Nõukogude Vene saematerjaalide ekspord. Selle oluliseks põhjuseks oli riigi suur välisvaluuta puudus. Puu aga on olnud Nõukogude Venes vilja ja õli kõrval üks tähtsaimaid valuuta hankimise vahendeid. Seega on arusaadav, et puumaterjaalide väljavedu püüti nüüd igakülgset tõsta.

Nõukogude Vene puumaterjaalide turustamist - ekspordit toimetab riik, erinevana teistest suurematest ekspordiriikidest. See ei ole olnud ka sel määral olenev siseturust ja tasuvusest kui teiste riikide juures. Sellel on ka selletatav, et madalamal hindade tasemel, kui teised riigid oma ekspordit piirasid, Nõukogude Vene seda koguni suurendas. See oli võimalik seetõttu, et „rahva päralt“ olevatest metsadest saadi materjaalid peaaegu hinnata ja töökulud olid minimaalsed vangide, sundasumisele saadetud talupoegade jne. tööjõu kasutamiseks. Nende hinnapolitika samal ajal ajas luhta ka teiste riikide katsed hindade hoidmiseks, olenemata ekspordit suurusest. Viimase ajal aga siiski, nagu näitavad rahvusvahelised nõupidamised Helsingis ja Moskvas käesoleval aastal, on Nõukogude Vene liitunud teiste ekspordimaade seisukohtadega. Selleks on muidugi ka rida põhjusi, nagu paremate metsade lõppemine, uued voolud metsakasutuses

— oma sulfaattselluloositööstuse aren-
damine — jne.

Suurt rahutust rahvusvahelisel turul tekitas 1927. a. Nõukogude Vene 5-aastaku eksportkava, mille järgi aastane saematerjaalide eksport pidi tõusma 2 milj. standardile. Seega, turu kuhjumisest hoidumiseks, oleksid pidanud teised riigid vastavalt oma ekspordit vähendada. Õnneks aga see venelaste esimene 5-aastak ei õnnestunud nii nagu nad seda lootsid.

Teise 5-aastaku kava järgi peab puumaterjaalide valmistamine näitama suurt tõusu Selleks tuleksid kasutamisele põhjapoolsed — Uurali, Siberi — ja Ida-Kaukaasia metsad. Käesoleval aastal tahetakse saetööstuste toodang tõsta 2,2 milj. std., mis oleks 26% suurem möödunud aasta omast.

Ekspordi arengut varematal aegadel 1921—1927, näitab alljärgnev tabel, milles ekspordi kõrval ka kogutoodang ja nende suhe %%-des.

	Ekspord std.	Kogutoodang std.	Suhte %
1921	48.000	234.000	21
1922	162.000	414.000	39
1923	230.000	848.000	26
1924	307.000	1.000.000	31
1925	440.000	1.118.000	39
1926	300.000	1.700.000	18
1927	438.000	2.120.000	21

1927. a. alates on pidev toodangu tõus 1930. a.-ni, millal see ulatus ligi 1 milj. std. 1931. a. oli sel alal väike langus ja 1932. a. algab jälle tõus, mis kestab tänapäevani.

1927.—1934. a. on Nõukogude Vene eksporteerinud peaaegaliselt järgmistesse maadesse:

1000-eis standardeis.

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Inglismaa . . .	331	390	517	531	515	463	365	402
Hollandi . . .	40	66	115	127	154	156	219	154
Saksamaa . . .	42	48	73	74	58	100	99	165
Prantsusmaa . .	2	12	26	27	10	6	—	45
Belgia	6	14	31	34	52	53	88	58

Suuremaks ostjaks viimasel ajal on olnud ka Itaalia, ostes 1934. a. 59.000 std.

Üksikute sadamate järgi jagunes väljavedu 1927.—1929. a.:

	1927	1928	1929
Jäämere	303.000	368.000	478.000
Leningradi	132.000	188.000	328.000
Musta mere	1.200	1.800	1.600
Lääne piiri	—	300	—
Kaspia mere	900	1.900	3.000
Kauge Ida	1.100	8.800	—

Praegu on lahendamisel laevavahenduse loomine Siberiga. Kui see õnnestub, tõuseb Siberi metsade tähtsus Nõukogude Vene ekspordis suuresti ja see vabastaks ka Karjala metsad liigsest kasutamisest, kust enamikus tuleb praegune eksportmaterjaal.

Kogu Nõukogude Vene ekspordist langeb puumaterjaalidele %%-des:

1913	1921	1922	1923	1927	1931
10,0	19,4	16,5	13,0	12,2	12,0

Kõikide maade saematerjaalide ekspordist moodustas Nõukogude Vene eksport 1929. a. — 11,0% ja 1935. a. — 32%, näidates seega suurt tõusu 5 aasta jooksul.

Nõukogude Vene võistlusevõimalused rahvusvahelisel saematerjaalide turul arvati mõni aeg tagasi piiramatuks. Viimased aastad aga siiski näitavad, et N. V. metsaekspordit ei ole suutnud areneda kavakohaselt. Seal on tulnud ka arusaamisele (rahvusvahelised nõupidamised!), et neilgi valitsevad samasugused majanduslikku elu korraldavad seadused kui mujal, mis juhivad tähelepanu ülestöötamise kuludele, pakkumisele, nõudmisele jne. Ka Euroopa-poolsed metsad on tänapäeval küllaldaselt kurnatud ja metsakasvatuse küsimused on jäänud unustusse. Ei ole ka Siberi metsade tooteid saematerjaalidena toodud Euroopa turule. Kõige selle tagajärjel võib arvata, et Nõukogude Vene ei ole lähimas tulevikus suuteline tekitama uusi ärevusi rahvusvahelisel saematerjaalide turul ja sisemiste majanduslike olukordade muutumisega käsi käes püüab ta leplikult jagada koos teiste riikidega rahvusvahelist saematerjaalide turgu.

Metsapäevad 1936. a. kevadel

E. Vester

Metsasõprade poolt võeti käesoleva aasta kevadel seitsmendat korda ette metsapäevade korraldamine, et asutada uut metsa, selgitada metsa tähtsust, tõsta lugupidamist ja armastust kauni kodu ja metsa vastu. Sel aastal on metsameestel põhjust rõõmustada oma töö tagajärgede üle, sest meie poolt juba aastaid propageeritud kodukaunistamise töö ja mõte tunnustati käesoleval kevadel üldrahvuslikuks hoogtööks, mille aupatroniks on härra riigivanem. Samuti on edenenud ja edenemas talumetsade olukorra paranemine. On tekkinud arusaamine metsa tähtsusest rahva laialdastes massides ja on leitud talumetsanduse edendamiseks materjalseid võimalusi metsavalitsuse poolt.

Vaadeldes käesoleva aasta kevadel

korraldatud metsapäevade tulemusi võib ütelda, et need aast-aastalt suurenevad ja muutuvad reeglipärasemaks. Metsapäevi on korraldatud 98 metskonnas, kuna neid eelmisel kahel aastal oli korraldatud 83 ja 94 metskonnas. Metsapäevi ei ole suutnud korraldada lühikesel kevadel, kultuurtööde rohkuse ja rahva huvi puuduse tõttu Huuksi, Kilingi ja Sangaste metkonnad. Teiselt poolt on Permisküla, Jõhvi, Karjalasma, Loodi, Rakvere, Rooküla, Roela, Haapsalu, Porkuni, Kongota jne. metkonnad suutnud korraldada kuni 17 metsapäeva metskonnas.

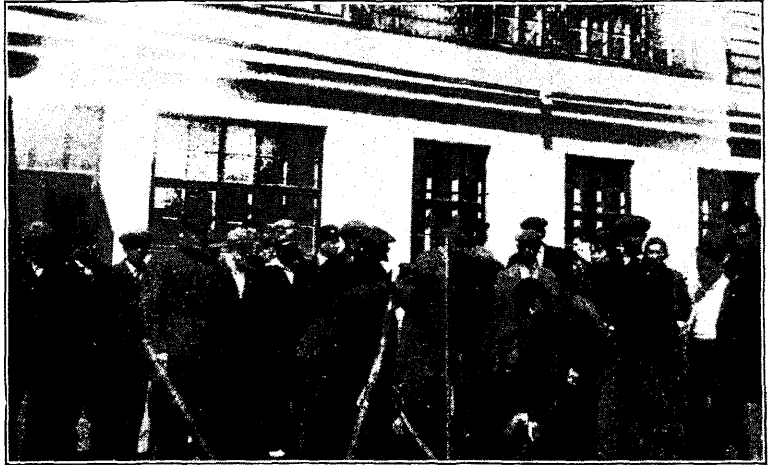
Üldkokkuvõtte järgi on metsapäevade tulemused 1936. a. võrreldes eelmisega järgmised:

Metsapäevade korraldamise aasta	Metsapäevade üldarv		Metsastatud ha		Elavaedu asutatud m	Taimetaedu asutatud m ²	Ilpuid ja tarbepuid istutatud arv	Kaunistatud ümbrust	Kõnesid peetud	Õppekäike korraldatud
	Päevi	Osavõtjate arv	Riigimaadel	Eramaadel						
1936. a. metsapäevadel	394	26.886	69.37	30.79	15.418	3.333	9.854	428	212	71
			100.16							
1935. a. metsapäevadel	404	35.455	76.97	25.54	30.943	2.830	8.653	173	173	51
			102.51							
1934. a. metsapäevadel	253	19.490	48.7	24.8	20.140	1.760	17.466	73	125	38
			73.5							
1933. a. metsapäevadel	366	27.116	40.5	31.1	18.550	1.570	8.057	184	237	51
			71.6							
1932. a. metsapäevadel	453	28.882	62.7	40.4	26.670	2.306	15.952	329	251	72
			103.1							
1931. a. metsapäevadel	418	32.061	51.2	35.0	9.673	2.592	—	—	259	—
			86.2							
1930. a. metsapäevadel	396	30.712	101.1	12.1	5.596	4.300	—	—	268	—
			113.2							

Metsapäevadest osavõtjaiks on olnud ja jäävad ka edaspidi kooliõpilased, kelle kaudu metsanduse ideesid saab rahva hulka levitada, kasvatades noori metsa armastama ja metsast lugu pidama. Kaitseväge ei suutnud käesoleval kevadel kõikjal eelmiste aastate ulatuses kaasa lüüa. Üldine osavõtjate arvu vähenemine on tingitud eelmisel aastal

Soome metsafilmi demonstreerimisest osavõtjate arvust. Kodukaunistuse hoogtöö tõttu on ka kaunistatud üksuste arv tõusnud mitmekordselt, samuti on suurenenud kõnede ja õppekäikude arv.

Metsapäevade hooajal on rahvale jagatud metsatöödeks taimi ja seemneid

rohkem kui ühelgi varem aastal ja nimelt:

Aasta	Okaspuu		Ilu- ja tarbepuu		Nõu- annet teostatud
	taimi	seem- neid	taimi	seem- neid	
1936	491.790	355,3 kg	36.343	33,75 kg	801
1935	300.720	163,4 "	13.107	4,80 "	560
1934	274.000	128 "	10.000	—	522
1933	279.000	233 "	16.700	—	551
1932	397.500	196 "	12.100	—	579
1931	228.000	239 "	—	—	559
1930	69.200	147 "	—	—	416

datud meie üldrahvamajanduse jõukuse tõstmiseks, üksiktalupidajate olukorra parandamiseks ja järeltulevate põlvete eest hoolitsemiseks. Ja see töö peab jätkuma!

Siit nähtub, et metsasõprade ja met-
saideede kandjate töö on kannud vilja.
Ei ole ilmaaegu ega tühja tööd tehtud,
vaid on omakasupüüdmatult kaasa ai-

23. V 36. a. Põltsamaa metsk. metsaülem O. Uus-
talu loengut pidamas. Õpilastele näidati mitme-
suguseid puuseemneid.

XIII metsateadlaste päev

22. ja 23. märtsil 1936. a.

K. Verberg.

Arv 13 on ikka ümbritsetud teatava mü-
stilise paistega nagu õnnetust toov või halva
tähtsusega. Kas just selle tõttu või ka veel
muil põhjusil oldi Akadeemilise Metsaseltsi
juhatause ringides XIII metsateadlaste päeva
korraldamise küsimuses esialgu kõhklevad sei-
sukohal: kas pidada päev või lükata see aasta
võrra edasi. Kaaluti ja uuriti asja igat kanti,
kuid lõpuks jõuti ikkagi üksmeelsele ja kind-
lale tulemusele, et ka XIII metsateadlaste päev
tuleb korraldada, ja juba käesoleval aastal.

Hoolimata ebamääraselt vara alanud keva-
dest, mille tõttu teeolud ja liiklemisvõimalused
osutusid raskeiks, leidis XIII metsateadlaste
päev erakordselt elava osavõtu, sest üldine
osavõtjate arv päeva lõpuks tõusis 170-ni, kes
üle riigi olid kokku tulnud. Osavõtjate hulgas
on RM ja MV direktor J. Luik ühes juhtivate
ametnikega (inspektorid A. Raukas, A. Bul-
das, A. Telem), RMT juhataja P. Saks, roh-
kesti alatise metsateadlaste päeva külalastajaid,
nagu endine kauaaegne ülikooli rektor prof.

emer. A. Koppel, metsakooli juhataja A. Auksmann, endine metsakorralduse büroo juhataja E. Šabak ja paljusid teisi vanemaid metsamehi. Kuid ka noorte metsameeste pere on küllalt arvukalt esindatud. Osavõtjate hulgas on 14 revident-metsaülemat, 24 metsaüemat, 17 abimetsaülemat, 10 metsnikku.

Metsateadlaste päeva avab kell 12.25 Akad. Metsaseltsi esimees prof. O. Daniel lühikesega avakõnega, milles ta rõhutab metsateadlaste päevade tähtsust, mis on silmapaistvaid tähiseid meie metsanduse arenemises, sest metsateadlaste päevad on kohaks, kus meie metsanduslikud küsimused leiavad asjatundliku ja erapooletu käsitlemise; seetõttu on metsateadlaste päevad kujunenud eluvajalikeks kokkutulemisteks, kus ammutatakse uut ja värsket jõudu ja teadmisi oma igapäevaseks tööks.

Avakõnele järgnevad tervitused. Esimesena tervitab ülikooli põllumajandusteaduskonna poolt prof. A. Mathiesen, märkides metsameeste ülesehitavat tööd, mille teostamisel tuli võidelda ja tihti võitluses alla jääda, kuid metsameeste püsiv vastupanu igasuguseile rünnakuile metsa vastu võimaldab nüüd, kus on kõrvaldatud rida häirivaid asjaolusid, uue jõu ja innuga töid jätkata. Metsateadlaste päev aidaku tõsta töötahet.

Põllutöömistri ja riigimaade ja metsade valitsuse nimel tervitab direktor J. Luik, tähendades, et käesoleval ajajärgul on metsameestel täita suuri ülesandeid. Metsamajandus etendab tähtsat osa meie rahvamajanduses. Et tulevikus ära hoida võimalikke raskusi metsasaadustega varustamises, peame veel rohkem tähelepanu pöörama metsamajandusele ja kõik jõud rakendama selle arendamisele. Nüüd on juba metsamajanduse osatähtsust

väärikalt tunnustatud, seepärast võime loota, et endisel ajal tehtud vead ei kordu.

Metsateadlaste päevad on püstitanud uusi sihte ja tähiseid, on aidanud kaasa meie metsanduse arenemisele, seepärast soovib tervitaja head kordaminekut ka käesolevale päevale.

Järgnevalt tervitavad: A. Auksmann — Eesti Metsaülemate Ühingu poolt, toonitades metsateadlaste päevade huviküllust; E. Vester — Eesti Metsaühingute Liidu ja ajakirja „Eesti Metsa“ nimel, kriipsutades alla metsateadlaste päevade alalist tahet parandada meie metsade seisukorda; A. Sprenk — Eesti Metsateenijate Ühingu poolt, tähendades, et kuigi metsateadlaste päevadel püstitatud sihtjooned ei ole alati teostamist leidnud, on siiski palju väärtuslikku suudetud lisada meie metsandusele; prof. O. Daniel — Metsahoiumkomitee poolt.

Telegraafiteel on saabunud tervitusi: Heisingi ülikooli juures asuvalt seltsilt „Metsämiehet“ ja metsaülemalt dr. rer. for. B. Hallerilt, kirjalikult tervitab mag. rer. for. E. Kohh — Viinist.

Metsateadlaste päeva juhatusse valitakse juhatajaiks: prof. O. Daniel, metsakooli juhataja A. Auksmann ja revident-metsaülem B. Tuiskvere, sekretariaati: assistent A. Karu ja metsanduse üliõpilased H. Osi ja P. Rõigas.

Üksmeelselt otsustatakse metsateadlaste päevast osavõtjate poolt saata hra riigivanemale järgmine tervitus:

„Kõrgesti austatud härra Riigivanem!

Meie, XIII metsateadlaste päevaks kokkutulnud metsamehed, tervitame Teid, härra Riigivanem, ja soovime jõudu ja edu Teie vastutusrikkas töös. Kui varemil metsateadlaste

Veriora metskonna abimetsaülem M. Konrad'i poolt metsanädala puhul 18. mail 1936. a. korraldatud metsapäev Veriora metskonna Peri vahikonnas kv. nr. 23 peal Põlva ja Rosma algkoolidega, 178 õpilase osavõtuga.

päevadel tuli metsameestel korduvalt välja astuda noil ajal metsa suhtes maad võtva vaate vastu, mille järgi mets pidi olema andja osas kõiges selles, mida ta kasvatab, ja ka selles, mil ta kasvab, tuli pidevalt selgitada metsa rahvamajanduslikku tähtsust ja ühtlasi juhtida hoiatavalt tähelepanu neile tagajärge- dele, mis võivad olla piiramata metsakasuta- misel, — siis käesolevaks metsateadlaste päe- vaks on võinud metsamehed rahuldustundega vastu võtta vabariigi valitsuse sammud met- sanduse stabiliseerimiseks ja nad loodavad, et selle tõttu võib tulevikus kosuda ja kasvada metsameeste hoole alla usaldatud rahva põ- hikapitali osa. “

Varemalt koostatud päevakorda täienda- takse veel kahe referaadiga. Esimesena kõ- neleb põllutöökoja direktor J. Hünerson on teemal „Metsa- ja põllumajanduse suhetest“, andes huvitava läbilõike praegusest olukor- rast ja esitades rea ettepanekuid. Kõneleja rõhutab, et põllumajandust ja metsandust ni- metatakse tihti kaksikvendadeks, sest neid mõlemaid toidab emake maa ja tihti moodus- tavad nad ühise majanduse, kus üks ei saa läbi teiseta. Aastate kestes on meil püütud kiskuda maad metsa alt, kuid metsa on vaja meile kõigile — ja mitte ainult täna, vaid päevast päeva ja aastast aastasse.

1929. a. hinnati Eesti talude ehitusi ja hoo- neid 400 miljonile kroonile, mis moodustab 40% talude koguväärtusest. 780.000 mitme- sugusest taluehitusest oli 650.000 hoonet pui- dust, seejuures 130.000 elumajast oli 123.000 maja palkseintega, s. o. 95%; 95.000 karja- laudast oli puuehitusi 70% ja ülejäänud olid kivist; rehed ja muud ehitused on peaaegu ai- nult puidust. Eriti palju ehitusi püstitati

iseseisvuse aastate algul. Omariikluse päevil on ehitatud umbes $\frac{1}{3}$ kõigist taluhooneist. Enne maailmasõda ehitati taludes keskmiselt 2.100 elumaja aastas, iseseisvuse ajal aga on see arv 4.800. Ka linnades ja alevites ker- kisid paljud uued hooned. Sellest nähtub, et oleme kasutanud metsa õige tublisti, ja isegi rohkem kui on selle juurekasv. On küll kin- del, et järgnevail aastail, kus asundustalude rajamine on läbi, me enam sellasel hulgal metsamaterjaali ei vaja, kuid teatav ja küllalt suur osa läheb meile alati tarvis.

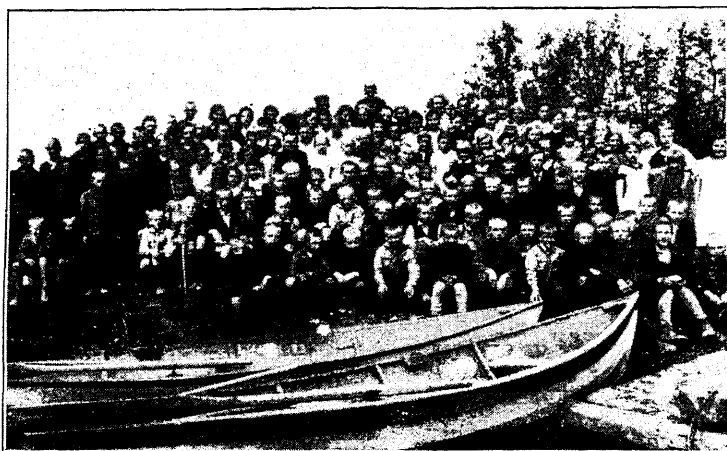
On soovitatud tarvitusele võtta tulekindlaid ehitusmaterjaale, kuid seda soovi on senini siiski vähe täidetud, kuna tulekindlad ehitused on kallimad ja pealegi on puidust hooned loo- made ja inimeste tervisele palju kasulikumad. Ilma telliskivi ja tsemendi hinna alandamiseta ei ole loota nende tarvitamise suurenemist. Senini on tarbe- ja küttepuid saadud riigi- metsast. Tulevikus tekivad aga raskused, kuna riigimetsades raielangid vähenevad ja selle tagajärjel tõusevad ka metsahinnad.

Aastas tuleb Eestis juure umbes 10.000 puuehitust, samuti tarvitatakse taludes roh- kesti küttepuitu, kuna turvast on senini vähe kasutatud. Põllumajandusliku raamatupida- mise andmeil kasutati meil 1925.—1932. a. 1 ha kohta taludes aastas: tarbepuitu Kr. 1,17 ja Kr. 1,45 eest küttepuitu. Seega kõikides taludes 7,2 miljoni krooni eest, mis- sugune summa on suurem peekoni (3 milj. krooni) ja kanamunade (2,6 milj. krooni) aastase väljaveo väärtusest.

Sellest ilmneb juba metsa tarvitamise suur tähtsus. 1929/30. a. põllumajandusliku üleskir- jutuse andmeist selgub, et uuritud taludest ainult 19% sai tarbepuid omast metsast, 4%

*Metsapäev Kabala rev.
metskonnas*

Odiste ja Laesi algkooli õpilased Põltsamaa metšk. 23 V. 36. a. Paala jõe kaldal

müüs metsa, kuna teistel tuli tarbepuitu osta. Ka küttepuitu on tulnud 34% taludel osta, 13% on müünud küttepuitu, kuna teised said seda omast metsast. Kuid on ka kohti, kus taludel pole üldse metsa. Kuna Eestis on jäänud metsavaeseks maaks, tuleb ka talumaadel asuda metsakasvatamisele. 1929. a. oli Eestis talumetsi 160.000 ha, kuid meil on taludes veel küllalt seisvas kasutamata maad, mille võiksime panna metsa alla. Kui seda senini ei ole tehtud, siis peamiselt seepärast, et asi on uus.

Metsateadlased on talumetsade rajamise alal algatuse teinud, kuid senini on vähe seda abistajat kätt vastu võetud. Tuleks esijoonel korraldada olemasolevaid metsi ja nende hooldamisele rõhku panna, samuti on tarvis asuda metsa uuendamisele ja kultuuride loomisele. Peaks võimaldatama seemnete ja istutusmaterjali ostmist, millede tagavarad peaksid olema suuremad. Muidugi on selle juures tarviline vastava nõuande korraldamine. Talumajanduse nõuannet tuleks täiendada metsanduskonsulentidega, neid peaks olema iga maakonna kohta 1 või 2.

Referaadile järgnevad huvitavad ja rohked sõnavõttud.

Direktor J. Luik tähendab, et talumetsade arendamise alal töötab juba 4—5 a. Metsaühingute Liit oma kohalike osakondadega ja usaldusmeestega, samuti on aastaid tehtud ka metsakasvatuse propagandat. Kuid senini on seda tööd pidurdanud üldine ülesehitamise ajajärk, samuti on ka meie inimesi iseseisvuse algaastail vullanud äritsemise vaim. Kui inimestes süveneb tasakaalu- ja stabiilsusetunne, siis hakatakse ka metsale omistama suuremat tähelepanu. Iga talu peab vapustustele paremini vastu, kui tal on metsa. Juba praegu on

tehtud soodustusi talumetsade rajamiseks. Kõlbmata maa metsamiseks antakse seemneid ja istikuid riigi poolt tasuta, kuid senini pole nende järele nimetamisväärset nõudmist olnud. On loodud metsamajanduslik kapital, mis on 10.000 krooni suur, sellest on võimalik saada toetusi ja laene metsade asutamiseks, kuid senini pole keegi põllupidajaist seda võimalust kasutanud.

Prof. A. Mathiesen rõhutab metsanduskonsulentide vajadust ja soovib, et konsulendid kõigepealt õpetaksid põllumehi kasvatama tarbepuid, mida praegu kusagilt ei ole saada. Nõudmine istikute ja seemnete järgi on kõige suurem seal, kus metsa üldse ei ole, kus pole ka metsaülemat ega ta kantseleid, seetõttu pole võimalust seal ümbruskonnas ka seemet ja istikuid saada. Metsavaestes kohtades tuleks asutada taimeaeda ja puukoole, kust võiks kergesti taimi saada.

Kuna puit ehitustes etendab edaspidigi tähtsat osa, siis tuleks suuremal määral tarvitada puidu ea pikendamist imbutamise teel.

Metsaühingute Liidu sekretär E. Vester märgib, et senini on metsanduslikku propagandat tehtud tasuta metsaametnike poolt, kuid et esialgne huvi on raugenud põllupidajate passiivsuse tõttu. Ka koduümbruse kaunistamisele on metsameeste poolt asutud juba mõne aasta eest. On kavatsus asutada väiksemaid taimeaeda. Metsateadlaste ja agroomilise nõuande veel tihedam koostöö võimaldaks kergemini talumetsade seisukorda parandada.

Hr. Š a b a k mainib, et metsanduslikud tööd on seotud kuludega. Kui puudub tarviline raha kuludeks, siis ei aita arusaamine metsade soetamise vajadusest. Meie hariduslikku taset peab tõstma, sest intelligentsel töölisel on

rohkem huvi töö ja majapidamise tasuvuse tõstmise vastu.

Hr. Alberg tähendab, et propagandaga üksi ei saa palju teostada. Ebatootvaid maid tuleks maksutada, siis hakataks meil ka metsa kasvatama.

Hr. Matiisen leiab, et referaat väärilistel tähelepanu ja et oleks soovitatav, et esitatud mõtted leviks ka põllumeeste seas. Senini on metsamehed metsanduslikku nõuannet pakkunud nagu „harjukesed“, kuid sellest vajadust ei tuntud.

Dr. Verberg arvab, et maakoolides peaks pühendatama rohkem aega metsanduslike küsimuste selgitamiseks. Tulevased metsanduse konsulendid peaksid asuma ka metsamaterjalide ühismüügi korraldamisele.

Dr. Reim leiab, et talumetsade arendamist on pidurdanud eeskju puudus, kuna riigimetsade planeerimine ja igasuguste soodustuste andmine ei võinud anda selleks tõuget. Vähendatud aastalank riigimetsades aga aitab propagandat teostada.

Järgnevad kõnelejad — Valner, Jurkatam, Keerdoja — rõhutavad metsandusliku nõuande vajadust.

Oma lõppsõnas direktor J. Hünerson tänab sõnavõtjaid tulusate näpunäidete eest. Senine põllupidajate vähene huvi metsa vastu on tingitud osaliselt ka varemast ajast päritud suhtumisest metsale. Propagandat tuleks teha koolide kaudu. Praegune puidu puudus ongi üheks mõjuvaimaks vahendiks talumetsade kasvatamise õhutamiseks. Vene vanasõna lausub: „Ega talumees enne risti ette löö, kui kõu ei kärgata.“ Vahest hakkab nüüd meiegi talupidaja „risti ette lööma“.

Metsanduslikeks nõuandjaks võiksid olla ka Metsaühingute Liidu ametnikud, kuid liidule tuleb selleks anda rahalisi võimalusi.

Kuna aeg on juba tublisti edasi nihkunud,

siis tehakse lõunavaheaeg, mille järele referrib hr. V. Sihle teemal „Kuuse loomulikkust uuendamise“.

Referent, peatudes esiteks paljasraiekäitisel, loeb selle hüvedeks majandamise ülevaatlikkust ja lihtsust, eriti metsa ülestöötamise ja väljaveo alal, kuna selle peapaheks on kunstliku metsauuenduse kulukus, sest umbrohu tekimisel pinnase kehvenemine, putukate hädaoht, puuliikide vaheldus raskendavad uuendamist. Paljasraiekäitise pahed on palju suuremad kui järgulisel raiekäitisel. Meie parema pinnasega kuusemetsade uuendamisel tekib kergesti kurnav rohukasv. Selle tõkestamiseks on tarviline uuendamine vana metsa turbes, nii et vana metsa lõplikul koristamisel noor kuusemets peaks olema võimeline takistama rohukasvu. Umbes 90% meie kuusepuistuist on tekkinud loomuliku uuenduse teel. Hooldamisraied on heaks ettevalmistuseks loomulikule uuendamisele, nende raiete teostamisel ei saa käia ainult kindla šablooni järgi. Senini on meil hooldamisraieid tehtud väga puudulikult: 1933/34. a. — 1842 ha ehk 9,7% ja 1934/35. a. — 1.327 ha ehk 7% sellest pinnast, kus nad on tarvilised. Loomuliku metsauuenduse teostamine ühes hooldamisraiate läbiviimisega nõuab alatisi metsatöölisi. Igas metsandikus peaks olema vähimalt 4 alatist metsatöölise, kes oleksid ühtlasi teataval määral abilisiks metsavahtidele. On kahetsemisväärne nähtus, et metsatöölise kohad kaotati.

Metsaametnikud tuleks vabastada liigsetest kantseleitöödest, mis röövivad aegamööda huvi metsa vastu, samuti peaks kindlustatama metsaametnikele pikemaajaline töötamine ühel kohal, kuna ümberpaigutamise läbi kannatab peaaegaliselt ikkagi mets.

Läbirääkimisi referaadile ei järgnenud.

(Järgneb.)

Holdre 6-kl. algkooli õpilased metsapäeval Taa-gepera metstkonnas

Eesti Metsateenijate Ühingu XVI üleriiklik kongress

26. ja 27. aprillil 1936. a. Tallinnas, Seltskondlikus Majas, Aia t. nr. 12

(Järg.)

Kongressi teise päeva avab juhataja A. Välja kell 9,15.

Purila osak. saadik Sisask kaebab, et metsavahi puhkuse ajal on raske naabermetsavahi kohuseid täita, tuleks võtta metsavahile puhkuseajaks palgaline asetäitja.

Erastvere osak. saadik Madisson räägib raskustest jahipidamisel, kuna hagiõiguse ja jahipidamisel on metsaülemal raske alametsateenijatega kaasas käia.

Juhataja A. Välja väidab, et jahipidamises metsametnikud lähevad liialduseni. Metsateenijail tuleks pöörda rohkem tähelepanu jahiloomade hooldamisele kui jahipidamise mõnudele.

Rava osak. saadik Vilu kurdab omakorda, et metsavahid saavad liiga vähe puhkust.

Saare osak. saadik Lepiman toonitab, et puhkuse asjas on kõik riigiteenijad ühesuguste õigustega, kuna puhkuse saamist takistavad teenistuslikud olud metsateenistuses.

Märjamaa osak. saadik Veermaa tähendab, et puhkuse võtmist takistab teenistuslik vastutus, kuna puhkusel olija vastutab ka asetäitja tegevuse eest.

Metsainspektor Raukas vaidleb eelkõneleja väiteile vastu.

Juhataja A. Välja arvab, et suur huvi metsa ja töö vastu ei luba metsameest puhkusele minna, ning lõpetab selles küsimuses läbirääkimised.

Järgnevalt abiesimees J. Pipar võrdleb tulevase metsateenijate kogu konstruktsiooni politseiametnike koguga. Leiab, et nii esimesel kui ka viimasel ei ole enam täielikku üheõiguslust teiste riigiteenijate kutseorganisatsioonidega. Üksikult loodavad ametnike kogud raskendavad üleriiklikult riigiteenijate organiseerimist, kuna kõigile riigiteenijatele pole kogudesse organiseerimist ette nähtud, seega siis kogudesse organiseeritavad riigimetsateenijad jääksid täiesti isoleeritud seisukorda. Riigiteenijad on huvitatud ka asjaolust, et nad oma esindajate kaudu saaksid kaasa rääkida riigiteenijate majanduslikes, sotsiaalkindlustuse ja õigusliku korra küsimustes nii valitsuse kui ka seaduseandlike asutustes. Rahvaesinduse alamkotta oleks riigiteenijail laialipaisatud asukohtade tõttu

raske pääseda. Võimalik oleks aga kutseorganisatsioonide esindaja saatmine n.-n. ülemkotta riigi- ja omavalitsusteenijate keskkonda kaudu, millesse on liitunud kõik senised kutseühingud. Riigimetsateenijate kogu sarnleb ametiasutusele. Kuna uus riigi põhiseadus määrab lähemalt rahva ühiselu ja organiseerimise viisid, on riigimetsateenijate kogude ellukutsumine praegu varajane, sest praegune ühing suudab hädavajalised ülesanded täita. Riigimetsateenijate kogude ellukutsumisel peaks siiski arvestatama asjaolu, et tegevus kogudes oleks vabatahtlik ning täiesti autonoomne.

Inspektor Ilves väidab, et organiseerimise küsimuses on leidnud aset ja juba selgunud lähemad sihtjooned. Kogud on kodade algkujud. Riigimetsateenijate kogude seaduse kava uues redaktsioonis on sihid, s. o. ülesanded, hoopis laiemad kui endises kavas. Kogu esindaja võiks saada ülemkotta. Leiab, et riigiteenijate organiseerimine kutsealade viisi on küllaldane, kuna veel laiem liikumine üleriikliku keskorganisatsiooni näol ei ole tarviline. Uue kava järgi metsaülemal jääks auesimehena juhtida kogu esindusliku osa, kuna muu tegevus jääks valitud juhatuse hoole. Kogu tuleks täiesti demokraatne ja oleks küllalt laialatulusteliste õiguste ja võimupiiridega.

Abiesimees A. Sprenk kahetseb, et metsateenijate kogu kavade koostamisel ei lastud kaasa rääkida metsateenijail endil. Kuigi kogu raamseadusekava on võrdlemisi avar võib põhikiri hoopis teisiti välja tulla, nagu see juhtus politseiametnike kogude põhikirjaga.

Saare osakonna saadik Lepiman leiab, et tähtis ei ole kutseorganisatsiooni nimi, vaid põhikirjaga antud tegevuse ulatus.

Sagadi osak. saadik Rihvak tähendab, et praegune kutseorganisatsioon on küllalt hea ja peaks jääma püsima.

Kõpu osak. saadik soovib kogu, olles arvamusel, et võib-olla tuleb see palju parem kui praegune ühing.

Adavere osak. saadik Urb arvab, et esialgu tuleks küll riigimetsateenijate kogude asjus jääda äraootavale seisukohale.

Keskjuhatuse liige J. Kaalep selgitab riigimetsateenijate kogude seaduse kava hüvesid ja puudusi.

Inspektor Ilves tähendab, et riigimetsateenijate kogude põhikirja kinnitab vabariigi valitsus ning koostab põllutöoministerium, arvatavasti kutseorganisatsioonide osavõtul. Loeb plussiks, et kogu tegevust loetakse teenistuslikuks tegevuseks. Aukohtuid on ette nähtud üks, mille koosseis on esialgu lahtine.

Abiesimees A. Sprenk avaldab kiitust, et kogu tegevust loetakse ametialaliseks tegevuseks. Avaldab aga kahetsust, et kogu seaduse eelnõu koostati kuidagi nagu salaja, mille avalik koostamine ja sõelumine oleks aga asjale toonud paljugi kasu.

Taali osak. saadik Niinemägi avaldab soovi, et inspektor kapten Ilves loeks uue seaduse eelnõu ette, võtab aga oma soovivalduse tagasi.

Pärnu osak. saadik Vuks soovib aukohut kahes instantsis, kuna siis vähemad tüliküsimused lahendatakse juba koha peal. Aukohtu liikmeiks võiksid olla poolte poolt nimetatud kaasteenijad ja aukohtu esimeheks metsaülem.

Abiesimees A. Sprenk teeb organiseerimise küsimuse kohta kirjaliku ettepaneku.

Abiesimees J. Pipar öiendab, et see resolutsioon ei ole mõeldud keskjuhatuse ettepanekuna, vaid abiesimees A. Sprenki isikliku esitusena. Nimetatud resolutsioonis on jäänud lahtiseks metsateenijate kaasaraäkimise ulatus majanduslikes, sotsiaalkindlustuse ja õigusliku korra küsimustes, niisama ka oluline küsimus, kas tulevasel metsateenijate kogul on õigus teiste riigiteenijate kutseorganisatsioonidega koostööks liituda.

Inspektor Ilves tähendab selle peale, et metsateenijate kogude seaduse musterkaava on lõplikult viimisteleмата, mispärast see ei saa avaliku arvustamise alla tulla. Leiab aga, et liitumine teiste kutseorganisatsioonidega koostööks pole tarviline.

Abiesimees J. Pipar ei usu, et metsateenijatele antakse eraldi esindaja ülemkotta. Kui seda ei juhtu, siis jääme üksiku oksa peale istuma ja vaatame eraldatult, kuidas teised riigiteenijad oma huve kaitsevad.

Metsainspektor Raukas leiab, et keskliidu esindajad tahavad ainult liituda ja liituda, et aga metsateenijate palgad ei ühtu teiste riigiteenijate palkadega, siis ei ole mõtet nende teistega ühiselt palgaolude paranda-

mist nõuda. Võib-olla eraldatult on ehk rohkem tagajärgi.

Abiesimees A. Sprenk leiab, et hra inspektor Raukasel on teatud mõttes õigus. Keskliidu kaudu me ei saa eraldi ainult metsateenijate palgaolude parandamist nõuda, vaid peame selle ikka ja alati siduma ühise palgaolude parandamise küsimusega. Võib-olla on tõesti kergem eraldi 2000 metsateenijale palga juure saada kui kogu riigiteenijate perele. Keskjuhatuse on juba teatavaid tagajärgi metsateenijate kogude põhikirja muutmisel saavutanud ja seda keskjuhatuse just taotlebki.

Inspektor Ilves peab tarviliseks, et riigimetsateenijate kogude põhikirja väljatöötamise juure valitaks ja volitaks tegelikke metsateenijaid, aga mitte kutsetegelasi, kes töötavad riigiteenijaskonna üldsuse kasuks.

Keskjuhatuse liige L. Salum tähendab, et teistel riigiteenijatel ei ole keskliidus arusaamist metsavahtide palkadest ega nende kohuste täitmisest, seepärast ei ole ka keskliit metsateenijate eri palgaolude parandamist algatanud.

Kongressi juhataja teatab, et kongressi juhatusel on antud kaks kirjalikku ettepanekut:

1. Abiesimees A. Sprenki ettepanek:

„Kongress pooldab metsateenijate organiseerimist avalik-õiguslikul alusel kõigi metsateenijate poolt vabalt valitavate organidega. Kogude seaduse ja põhikirja koostamisest peaksid osa võtma Eesti Metsateenijate Ühing ja Metsaülemate Ühing.“

2. Pärnu osak. saadiku Vuksi ettepanek:

„Eesti metsateenijate 16. üleriiklik kongress pooldab üldist üheõiguslikku avalik-õiguslikku esindust. Kuna aga kavatsetava ja seni teada oleva riigimetsateenijate kogu raamseaduse kava on lõplikult viimisteleмата ja omab kogu põhikirja koostamiseks avaraid võimalusi, mispärast on teadmata, milliseks see võib kujuneda, — ei saa kongress kavatsetava kogu suhtes seisukohta võtta.“

Inspektor Ilves pooldab esimest ettepanekut.

Sangaste osak. saadik Pokk teeb ettepaneku asuda hääletusele, mispeale juhataja paneb ettepanekud hääletusele.

Abiesimees A. Sprenki ettepanek saab poolt 44 häält, kuna vastu ei hääletata.

Saadik Vuksi ettepanek saab poolt 6 häält ja vastu 23 häält.

Ühingu keskjuhatuse 1935. a. rahalise aruande kannab ette keskjuhatuse laekahoidja G. Kahlberg.

AKTIVA.	Bilanss 31. detsembril 1935. a.	PASSIVA.	
Kassa	215,50	Kapital	1.871,10
Jooksvad arved	910,66	Abiandmiskassa kapital	1.715,55
Deebitorid	1.389,08	Kreeditorid	15.810,83
Laenud	826,17	„Metsakodu“ arve	4.348,75
Osatähed	60,—		
Varad	15.538,65		
„Metsakodu“ arve	4.656,17		
Üleminevad summad	150,—		
	Kr. 23.746,23		Kr. 23.746,23

KULUD.	Tulude ja kulude arve.	TULUD.	
KESKJUHATUS.		KESKJUHATUS.	
Kongressi kulud	71,50	Liikmemaksud	994,90
Sõidukulud	341,04	Liikmekaartide ja põhikirjade müük	11,70
Kantseleikulud ja trükitööd	84,40	Kalender-käsiraamatu müügist	503,55
Post ja telefon	113,70	1934. a tulude ülejääk	619,47
Liitude liikmemaksud	185,—	Mitmesugused tulud	15,95
Ajakirjad ja kirjandus	16,—		2.145,57
Tööde tasud	400,—		
Esinduskulud	100,—	ABIANDMISKASSA.	
Amortisatsioon	200,26	Liikmemaksud	274,85
Juubeliaktuse kulud	251,25	Hoiusummade ja laenu-de %/o	46,60
„ albumi juuremaks	95,63		321,45
Mitmesugused kulud	139,34		
	1.998,12		Kr. 2.467,02
ABIANDMISKASSA.			
Kantselei- ja postikulud	19,50		
Ülejääk:			
Keskjuhatuse alal	147,45		
Abiandmiskassa alal	301,95		
	449,40		
	Kr. 2.467,02		

Ühingu keskjuhatuse 1935. a. rahalise aruande kannab ette keskjuhatuse laekahoidja G. Kahlberg.

Abiesimees J. Pipar teeb ettepaneku ära kuulata ka Eivere „Metsakodu“ aruanne ja läbirääkimisi pidada ühiselt. Ettepanek võetakse vastu.

„Metsakodu“ aruande kannab ette kodu valitseja hra Rannus, tähendades, et „Metsakodu“ aruanne võib muutuda ja muutub, sest põllumajanduslik aasta lõpeb 1. mail. „Metsakodu“ meie poolt üle võttes pakkus kurba pilti. Hooneid ei saanud õigupoolest hooneiks lugeda, sest kõik olid lagunenuid. Ainuke veidi korras olev oli härrastemaja. Kuid ka siin oli kõik ripakil: aknad katki, krohv seintelt maha langenud jne. Samasuguses seisukorras oli ka park, mis oli risti-rästi läbi sõidetud. Viljapuud olid metsis-

tunud, heinamaad ja põllud ära kurnatud... Ei olnud mingit inventaari, tuli alata tabaluku muretsemisest peale. Kõigest on aga üle saadud, ja seda tänu energilisele juhatusele. Paratamatult tuli möödunud aastal teha ettenägemata asju. Tuli vedada seemnevilvi, osta kaeru ja heinu jne.

Vaadake, metsamehed, teil on ilus kodu, kuhu võite tulla puhkama sellest suurest tööst, mis olete teinud. Tulevikus oleks soov ja kavatsus oma kodu sisustada ja mugavaks teha. Selleks on tarvis raha ja seda saame ka kodu põllumajandusest. Põllupind on hea ja soodus ning annab korraliku majapidamise juures sissetulekut.

Revisjonikomisjoni aruande Eivere „Metsakodu“ tegevuse revideerimise kohta kannab ette hra Roosalu. Samuti kannab Roosalu ette ühingu 1935/1936. a. revideerimise aruande.

Keskjuhatuse 1936. a. eelarved kannab ette abiesimees J. Pipar,

1936. a. eelarve.

KULUD.

TULUD.

KESKJUHATUS.		KESKJUHATUS.	
Kongressi kulud	60,—	Liikmemaksud	1.100,—
Sõidukulud	300,—	Mitmesugused tulud	200,— 1.300,—
Kantseleikulud ja trükitööd	80,—	ABIANDMISKASSA	
Post ja telefon	100,—	Liikmemaksud	300,—
Liitude liikmemaksud	190,—	Hoiusummade ja laenu-	
Ajakirjad ja kirjandus	20,—	de %/0/0	50,— 350,—
Tööde tasud	400,—		
Esinduskulud	100,—		
Mitmesugused kulud	50,— 1.300,—		
ABIANDMISKASSA.			
Toetuseks	230,—		
Kantselei- ja postikulud	20,—		
Kassa kapitaliks	100,— 350,—		
	<u>Kr. 1.650,—</u>		<u>Kr. 1.650,—</u>

„Metsakodu“ 1936/37. a. eelarve.

(1. V 36. a. — 1. V 37. a.)

KULUD.

TULUD.

Palgad ja töötasud	2.060,—	Põld ja heinamaa	4.280,—
Ametisõidud	50,—	Veised	1.050,—
Kantseleikulud	30,—	Sead	480,—
Post ja telefon	80,—	Linnukasvatus	50,—
Ajakirjad ja kirjandus	30,—	Viljapuuad ja park	220,—
Majapidamine:		Üürid	200,—
a) põld ja heinamaa	1.050,—	Mitmesugused tulud	100,—
b) veised	980,—		
d) hobused	520,—		
e) sead	370,—		
g) linnukasvatus	10,—		
h) viljapuuad ja park	140,—		
i) maksud ja %/0/0	270,—		
k) loomaarst ja rohud	30,—		
l) mitmesugused kulud	180,— 3.550,—		
Varade parandus	530,—		
Segakulud	50,—		
	<u>Kokku Kr. 6.380,—</u>		
Varad:			
hoonete kapitaalparandus	2.400,—		
inventaari soetamine	1.000,—		
võla tasumine Eesti Maa-			
pangale	220,— 3.620,—		
	<u>Kr. 10.000,—</u>		<u>Kr. 10.000,—</u>

Sarapuu kui pähklipuu tähtsusest

A. Pulst

(Järg ja lõpp)

Kahjurid.

Kuigi sarapuul on kahjureid palju (erikirjanduses prof. Gross loetleb üle 30 mitmesuguse mardika ja liblika), siiski peab tähendama, et need kahjurid kusagil ei esine massiliselt ega sünnita suuri kahjusid. Tähtsaimana võiks nimetada pähklikärsakat, *Curculio nucum* *Balaninus nucum* *Balaninus glandium*. See on kollakaspruun, 5—8 mm pikk, võrdlemisi tüse pika kärsaga mardikas. Ema muneb noore pähklisse, milleks sööb sellesse sügava augu. Munast koorunud tõuk hävitab pähkli tuuma. Saanud täiskasvanuks, tõuk sööb koosse ümara augu ja lahkub pähklist, et nukkuda mullas. Nukud talvitavad ja alles kevadel ilmuvad neist valmikud. Mõnel aastal võib nende kahju olla tunduv. Tõrje — kaudsed abinõud: maapinna tolmutamine nõe ja lubjaseguga kevadel aitab neid eemale peletada, samuti pinna ümberkaevamine ja munemise ajal mardikate maharaputamine hommikul allalaotatud linadele, kust nad korjatakse ja hävitatakse. Kõik need abinõud on tarvitavad küll ainult vähe- ma arvu põõsaste juures.

Võiks veel nimetada juurevigastajate põrnikate tõuke: *Amphimallon*, *Phyllopertha*, *Melolontha*; pungil ja lehti vigastajaid röövikuid: harilik külmaliblikas, metsa külmaliblikas *Cheimatobia brumata*, *Cheimatobia boreata*; lehti vigastajaid röövikuid: hallavaksik *Erannis dofoliaria*; lehekärsakaid: *Phyllobius*, sarapuu - kargumardikas, *Haltica brevicollis*.

Sarapuu haigustest oleks nimetada jahukastet, *Phyllactinia suffalta*, ja kõrbpõletikku, *Pestolozzia coryli*. Esimese haiguse juures lehed kattuvad mõlemalt poolt ämblikuvõrgu-taolise kattega, teise haiguse juures tekivad lehtedel kõrb-pruunid plekid. Pealeselle võiks nimetada sarapuuvähja, *Nectria ditissima*. On veel mõned haigused. Loomariigi kahjureist võiks nimetada mitmeid linde, oravaid, hiiri, kes kõik pähkleid väga armastavad.

Üldiselt peab tähendama, et kuigi sarapuul tuleb üksikuil juhtumel ette kahjureid ja haigusi, ei ole nende kahjustamine kuigi suur ega esine massiliselt.

Üldiselt.

Käesoleva kirjutuse ülesandeks ei ole kinnitamine, et sarapuu kultiveerimisega võib hankida väga suuri sissetulekuid, siiski võib hea hooitsemise juures sarapuu kultiveerimine anda tulu, eriti arvestades asjaolu, et meil ei ole mitte ühtki teist kultuuri või viljapuud kõrvutada sarapuuga, millele meil oleks pühendatud nii vähe tähelepanu ja huvi. Teisest küljest, arvestades rahvamajanduse seisukohta, kus meil suuri summasid välja antakse pähklite sisseveoks, peab tähendama, et sarapuukultuurid on igas viljapuuaias kõrvalkultuurina enam kui õigustatud. Peale mainitu on sarapuul suur tähtsus veel elavaiana või kaitseaiana igas talus, sest vaevalt leidub meil teist puud, mis täidaks elav- või kaitseaia aset ja annaks vilja, oleks kõigile tuntud, kättesaadav, ja mille kultuur ja paljundamine oleks nii lihtne kui sarapuul. Praegu pühendatakse eri maade erikirjanduses palju kirjutusi sarapuule.

Tarvitatud kirjandus.

1. Dendroloogia. Prof. A. Mathiesen.
2. Ajakirja „Aed“ aastakäigud.
3. Tegelik aianduse-mesinduse käsiraamat.
4. Der Haselstrauch und seine Kultur. H. Palondt, 1881.
5. Die Haselnuss, ihre Arten und ihre Kultur. F. Goeschke, 1887.
6. Die Haselnuss, ihre Kultur und wirtschaftliche Bedeutung. E. Gross, 1902.
7. Späht Buch, 1920—1930.
8. Der Wallnussbaum und der Haselnussstrauch. O. Wagner.
9. Доходная культура орехов. Т. Кварацхелия.
10. Орехи и их культура. Проф. Н. И. Кичунов.
11. Деревья и кустарники. Э. Кери.

Kaukopää — Soome suurim sulfaattiselluloositehas

Aleksander Pals

Viimaste aegade tööpalkade tõus saetööstuses ühenduses mä peenmaterjaali väikese tasuvusega sortimentideks ümbertöötamisel on põhjustanud otsima nimetatud peenpuude kasutamiseks soodsamaid võimalusi sulfaattiselluloosi näol. Need küsimused on olnud ka meil sulfaattiselluloositehase asutamise mõtte juures elavalt päevakorral ja on seda kindlasti veel tulevikuski.

Selle tööstuse alal võiks meile pakkuda huvi meie üle-lahe-naaber Soome, kus eriti viimasel ajal on sellest palju räägitud ja ka mõndki korda saadetud. Ses suhtes väärib erilist tähelepanu möödunud sügisel valminud maailma moodsaima sisseseadega Enso-Gutzeiti osahingu uus sulfaattiselluloositehas Viiburi lähedal — Kaukopääs. Nimetatud osahing evib Saima ümbruses üle 500.000 ha metsi, kust tuleb ka vajaline toormaterjal uuele tehasele. Kuna tehas on töötanud alates möödunud sügisest, siis ei ole veel lähemaid andmeid tema toodangust. Siinkohal tuleb piirduda vaid tema tekkimislooga, et saada ettekujutust ta võimsusest.

Tehase ehitustööd algasid 22. aug. 1934. a. ins. A. V. Liljenbergi juhatusel. Kiirus, millega tehas üles ehitati, on sellase suure ehituse puhul rekordiks Soomes ja soomlaste arvates ei ole pärast maailmasõda kogu Euroopas säärast ehituse kiirust saavutatud. Sel oli ka väga oluline põhjendus — suured kapitalid, mis olid tehasesse paigutatud, ei tohtinud pikale veniva ehitusaja jooksul %-deta seista tootmatult ja nõuda ainult lisakulusid %-de tasumise näol. Lastes veidi arvudel kõnelda selgub peagi, missugused kapitalid olid seal käsitamisel, ja saab arusaadavaks kiire ehitamise vajadus.

Tehase tööstus ja tehasega seotud kõrvalhoonete kubatuur on üle 300.000 m³, mis piltlikumalt võrdub 5—6-kordse maja kubatuurile, mille esikülje pikkus on 1800 m. Kuigi ehitus on raudbetoonist, tarvitati seal siiski üle 3.000.000 telliskivi, mis võrdub 1000-le vagunile. Betoonitöödeks kulus: siderauda 2.200.000 kg, tsementi 12.000.000 kg, saetud puumaterjaali 2200 st., tellingipuid 100.000 tk. Kogu valu raamistiku valmistamiseks kulus 100.000 kg või 10 vagunit naelu.

Kaugemalt nähtavaks tehase uhkuseks on 128,35 m kõrgune korsten, mille ülemise otsa

sisemiseks läbimõduks on 5,81 m ja mis võib vabalt mahutada oma sisemusse seniaegse põhjamaade suurima korstna. Kogu ta kaalu arvatakse 7.000.000 kg-le ja telliskivide sisaldavust 500.000-le. Korsten on varustatud valgustusseadeldisega tehase lähedale ehitatava lennuvälja tarvis.

Töötamiseks tarvilit vett annavad juhtmed, millede läbimõõt on 2000 m/m, missugune läbimõõt on võrdne Stokholmi veevärgi peajuhtmete läbimõõdule. Esialgu on töötamas ainult kaks pumpa, andes minutis 160.000 lt vett, millest jatkuks 2 milj. elanikuga linna varustamiseks.

Samuti on tehase sisemine väljaehitus eranditult hiiglane ja aja viimane saavutus. Nii on Ameerika tüüpi Milton-kuivatusmasin, mille ööpäeva toodang on 240.000 kg, teine sellesarnane Euroopas. Jõujaamas on 2 auruturbiini, mis annavad 10.000 ja 7500 kw. Osahisusel on kasutada rohkel määral ka veejõudu, mille üldvõimsus on palju suurem kui Imatral, kuid see ei ole veel kõik välja ehitatud.

Kaukopää toodang esimesel aastal on arvatud 80.000 tonni sulfaattiselluloosi, kuid tehas on ehitatud 120.000 tonni jaoks. 80.000 tonni juures tehas tarvitab umbes 550.000 tm mä propse, mis juhitakse otse kanaali mööda koorimismasinaisse või eriliste tõstemehhanismidega laduplatsile, mille mahutavus on üle 500.000 tm. Tõstjad võivad päevas transportida 4500 tm.

Normaalsetes oludes leiab osahingu poolt tööd 15.000 inimest, neist üle 7000 metsas, ja hooaegadel tõuseb tööliste arv 20.000-ni.

Säärase suure töölistkonna jaoks on loodud vajalised elamud ja on püütud rahuldada nende igakülgeid, kultuurilisi j. t., nõudeid. Eriti suurt rõhku on pandud töölistkonna tervislikule hoolekandele ja kultuuriliste nõuete rahuldamisele. On loodud erilised toetus-kassad ja osahingu poolt pensionid neile, kes üle 15 a. osahingu teenistuses olles on kaotanud oma töövõime. Töölised on pensionikassa osamaksust vabad, kuna ametnikud maksavad ½ ja osahing teise poole määratud maksust.

Eespoolsed katkendlikud andmed tohiks anda väikese ülevaate neist suurtest kapita-

lidest, mida leidub Soomes ja mis sellesse puidu vääristamise tööstusharru rakendatult peavad ajaajooksul end tasuma mitmekordselt.

Ja seda kõike tasub peen männipuit, mille väärtusetusest teisel kujul tarvitamisel oleme vägagi teadlikud.

Tutvumiskäik A/s Järvakandi tehastesse

Ed. Viirok

A/s. Järvakandi kastitehas tarvitab üsna palju puumaterjaali ümbruskonna riigimetsades ülestöötatud palkide ja jämedate paberipuude (kuusepakkude) näol. Tarvitus on ümarguselt 50.000 tm puumaterjaali aastas, millele lisandub tehase oma metsadest 5.000—10.000 tm. Tehas ise on meil üks moodsaaimaid ja ratsionaalseimaid puidu läbitöötamise ja kasutamise suhtes.

Tutvumiseks tehaste töökäiguga oligi tehaste juhatuse poolt saadetud kutse asjaomastele metskondadele korraldada ekskursioon tehastesse, mis toimus 7. juulil. Osavõtjaid, metsaülemad ja abimetsaülemad, oli kokku üle 20 isiku. Jõutud kohale, asuti pärast vajalisi tseremooniaid tutvuma tehaste töökäiguga. Allpool püüan lühidalt tuua muljed vaatluskäigult niivõrd kui see on võimalik kinolise kiirusega nähtud ja vaadeldud toiminguid.

Tutvumiskäik algas koondatud palkide laduplatsilt ja lõppes jõujaama ja klaasitehase vaatlusega. Palkide laduplats ei paku midagi iseäralist. Siin käib kogu töö tavalisel käsitsi töötamise viisil, välja arvatud vaid saekaatreile etteandmine, mis sünnib kettlindi abil, elevaatori põhimõttel. Tehases töötab palkide ja pakkude lõikuse alal neli saekaatrit ja üks lahk-saagide (ketassaagide) seadeldis. Lahksaag saeb kuusepaksud nõutava paksusega plankudeks või laudadeks. Esimehe kaater saeb läbi palgid kuni 18 sm, teine prussib palgid 19—24 sm jämeduseni, kusjuures kolmas kaater saeb prussid laudadeks. Kõik neli seadeldist asetsevad ühises ruumis moodsate Bolinder-masinatega. üle 24 sm jämedad palgid saetakse eraldi end. vabriku saeveskis Hoffmanni kaatriga. Kuna palgid kõik on koondatud ühele laoplatsile, jämedused enamuses segamini, samuti nagu kuusk ja mänd, siis võtab nende sorteerimine ja soovitud

möödus saekaatritele etteandmine palju aega ja inimese jõu kulu. Tulevikus on kavatsus korraldada asja otstarbekamalt. Selleks on kavandatud mitu, missugune aga teostamist leiab, see küsimus on veel lahtine.

Alates palgi kaatritele etteandmisest muutub töö enam-vähem mehhaniseerituks. Palkide, prusside ja laudade töötamine sünnib mehaaniliselt vastavate kangide abil ja laudade edasiliikumine rullidel ning kaldpindadel. Saekaatrite taga on kaks servamismasinat ühes kappimise saagidega, kust nii lauad kui ka servad kaldpindadel ise edasi liiguvad. Samuti liiguvad ka pakkudest saetud plangud. Tekkiv saepuru langeb alla ja liigub siit elevaatoritega jõujaama küttekollete juure. Huvitusega pole ka kaarlampidega valgusseadeldised prussi laudadeks saagimise kaatri ja ühe servamismasina juures. Esimese juures näitab see aparaat vastava varjuga (kaks paralleelset ranti ülal prussi kohal), kas pruss läheb otse kaatrisse. Teise juures aga servamissaagide laiuse järgi laiuse servataval laual, s. o. kas on vastav saagide laius paras servamisele mineva laua jaoks.

Lauaservad koonduvad n.-n. hakkmasinasse, mis need peenendab klaasivabriku klaasiahju kütteks. Elevaator transpordib hakkpuru vastavasse kohta.

Lauad liiguvad servajate ja kaatri alt vastavasse sorteerimisruumi, kus, vastavalt paksusele, pikkusele ja kvaliteedile, töölised nad liikuvalt edasitöösteseadeldiselt vastavalt kohalt vastavale vagonetile laovad. Iga liik on sorteerija poolt märgitud eri märgiga, mille järgi jaotus sünnibki. Kuival ajal seisab ja kuivab materjaal lahtistel platsidel virnades ja läheb siit vahe-tult kastilaudade osakonda. Pole aga õhukuivusest küllalt (sügisel, kevadel),

siis kuivatatakse lauad vastavates auruga köetavates kuivatistes üle.

Senini oli töö, mis on enam-vähem vajaline igas korralikus saeveskis. Edasi järgneb saeveskist saadud lauadade ümbertöötamine kastilaudadeks. Suures omaette ruumis tulevad saelauad ühest otsast sisse ja väljuvad teisest otsast valmis kastilaudadena. Kastilauad on neis mõõtudes ja sortimentides nagu neid kodu- või välismaa firma on tellinud, varustatud ka firma poolt soovitud märkidega. Siin valmivad ka meie õunte, munade jne. pakkimise kastide lauad. Selle juures varustatakse vajalised lauad kõigi tarviliste tempel-etikettidega, mis eksportkaubakastidel on ette nähtud, ja tarviliste firma erimärkidega, firma soovi kohaselt, nagu: „Fresh Estonian eggs“, „ETK“, „Ovo“ jne. Saelauad saetakse kastilaudade ruumis väikeste lahksaagidega nõutud paksuses ja hõõveldatakse. Hõõvlimasina vastav seadeldis registreerib ka hõõveldatud lauadade jooksva pikkuse jalgades. Siinsamas edasi sünnib lauadade tükeldamine vajalistes mõõtudes, kappsae seadeldistega, sorteerimine ja pakkimine, mis vilunud tööliste kätes käib imestamisväärselt kiiresti. On vaja laiemaid õhukesti laudu, siis varustatakse lauad soontega ja liimitakse vastava liimimisainana külma liimiga kokku. Ära kasutatakse ka kõik lauatsakesed ja lõhkised lauad, kuna nõudmised kastilaudade peale on väga mitmesugused, nii laiuses kui ka pikkuses. Suurimat muret tekitab aga okslik laud, kus võivad tekkida oksaaugud või kus oksad võivad juhtuda naelutamiskohadesse. Saepuru ja laastud lähevad vastavate ekshaustorite (õhuvooluga imev-seadeldised) tõmbel jõujaama kütteks. Ka tekkiv tolm imetakse ruumist välja, nii et õhk on üsna puhas.

Omaette osa on puuvilla (pakkimislauastude) valmistamine vastava hõõvelmasina abil. Selleks lähevad lõhkised pakkude otsad jne. Puuvill surutakse automaatse seadeldise abil kokku ja pakitakse pallidesse. Samas ruumis sünnib ka õunte ja munade eksportkastide valmistamine. Iga tööline valmistab ühe osa kastist (otslauad, külglauadade löömine otslauadade külge

ühes sidetraadiga jne.), kus töö kiirus on imestamisväärne, pealegi kus töö sünnib tükitööna.

Kiire töö juures nüristuvad ka tööriistad kiiresti, eriti kaatrisaad, kapipimis- ja servamissaad, mis puutuvad otseselt kokku liivase materjaaliga. Saagide ja hõõvliterade teritamiseks on eriruum, kus igat liiki sae- ja hõõvlitera jaoks on eriseadeldis. Osalt töötavad need seadeldised täitsa automaatselt, osalt pooleldi automaatselt. Seda tingib ja võimaldab saagide ja terade määratu hulk ja suur vahetamise kiirus. Nii sünnib kaatrisaagide vahetus 5 korda 9 tunni jooksul. Suurt läbisaagimise kiirust arvestades pole saagide vahetus sugugi tihedam hariliku saeveski saagide vahetamisest.

Nagu hariliku saeveski juures, nii ka siin jätkub saagimisjätmeist täieliselt jõujaama käivitamiseks, mis panevad peale saekaatrite liikuma ka kastitehase ja klaasivabriku masinad. Kokku tarvitavad need tööstusharud ca 1000 hobusejõudu. See jõuhulk, loomulikult, muudetakse ümber elektrienergiaks. Vastava masina või masinatekompleksi käivitamine sünnib elektri-mootoriga jõujaamast saadud elektri abil. Valgustus on igal pool endastmõistetavalt elektriline.

Nagu mainitud, annavad jõujaama jõu vaid saepuru ja peenemad jätmed. Lauaseljad, -servad ja koor, mis saekaatrite ja servamismasinade juurest läks läbi hakkmasinate, läheb hakkpuruna puugaasi valmistamiseks. Võimalik, et selleks minevaid lauaselgi ja -servi ei kasutata just ratsionaalselt puidu kasutamise mõttes, kuid kuna see materjal annab energia puugaasi põlemise näol klaasisulatisahjule, siis ehk polegi see menetlusviis just ebaratsionaalne.

Klaasisulatisahju jaoks valmistavad puugaasi kolm generaatorit, millest igaüks tarvitab iga ½ tunni takka ¾ rm. hakkpuru. Saadav suur puugaasi hulk põletatakse kõik segu klaasiks sulatamiseks klaasiahjus. Teatavasti valmib klaas liiva, lubjakivi ja sooda kokkusulatisemisest. Liiv pestakse ja lubjakivi peenendatakse selleks enne kui ta läheb segamisele soodaga. Kuna kõik ained peavad olema kindlas vahe-

korras, siis toimub kaalumine kui ka ainete segamine vastavate automaatseadeldistega. Segu lisatakse teatava aja tagant sulatisahju alatasa juure. Klaasisulatisahi mahutab endasse ca 30 vagunit sula klaasi. Hiiglakuumuses on klaas vesivedel ja peeglina helkiv, peegeldades endas kuumusest heelpunaseid ahju seinu ja lage. Olgugi et ahi on täis pragusid, kust sula klaas vastu helgib, ei jookse klaas siiski ahjust välja, kuna ta välisõhuga kokku puutudes hangub. Kuumus aga on sulatisahju ümbruses otse põrgulik, isegi meetreid eemal. Kuumus oli nii suur, et kaalukamad ekskursandid (Pärnu linna ülem-metsaülem, Vastemõisa metsaülem, Loodi abimetsaülem jne.) siin vastu ei pidanud, vaid „ära sulasid“, haihtudes klaasivalmistamise ruumidest väljapoole. Teisteski ruumides on kuumus veel üsna suur, nii et see napi riietusega töölised higist nõretama paneb. Sula klaas, jõudes ahju teise otsa, kistakse vertikaalsuunas kolme pilu kaudu üles. Väljudes piludest veel vedelana, jahutatakse klaas siin kohe kunstlikult ja see tõuseb niiviisi asbestrullide vahelt ikka kõrgemale, kuni hoone teisele korrale. Jõudnud niiviisi umbes 1,5 m laia lindina paraja kõrguseni, lõigatakse kindlalt kohalt lint altpoolt läbi ja murtakse selle lõpmatu tõusva lindi otsast lahti suur klaastahvel. Järgmine klaastahvel sünnib samuti. Ja nii tõuseb klaas ahjust nagu läbipaistev taigen

lõpmatuseni. Mida kiiremini tiirlevad asbestrullid ja mida kiiremini klaasi tõusma sunnitakse, seda õhemad on suured peegelsiledad klaastahvlid. Edasi areneb juba klaastahvlite lõikamine vastavalt tellimistele ja sissepakkimine saatmiseks turule. Peale kodumaa olevat Järvakandi klaasil turgu ka välismaal, isegi Egiptuses ja mujal Aafrika mail. Samuti rändavad kastitehase kastilauad kuni Indiani ja Vaikse ookeani saarestikeni.

See on tehaste töökäik üldjoontes. Nii mõndki oli huvitavat ja tähelepanudavat töös moodsate põhimõtete järgi. Iseäralist huvi pakkus metsameestele puuosakond ja esijoones tööde mehhaniseerimine sel alal, mis kõik teeb palju lihtsamaks ja töökiirust mitme võrra suurendab. Huvitavat ja õpetlikku oli palju näha sellest, mida võib teha meie poolt üleantud metsamaterjaalist, kasutades kõike ratsionaalsete põhimõtete järgi.

Pärast tehaste vaatlust ühisel koosviibimisel tehaste kohapealse juhtkonnaga veeris aeg märkamatuult õhtule. Tuli hakata mõtlema sõidule kodu poole. Lahkusid Pärnu kandi mehed rongiga ja Viljandi omad omnibusega, ülejäänud nii, kuidas keegi seda oli korraldanud. Kaasa viidi häid muljeid ja tehaste juhtkonna soovid tehaseid peagi uuesti külastada, et vaadelda vahepeal juuretulnud täiendusi nii ühel kui ka teisel tööalal, milleks tehaste insenerid on kibedasti ametis.

Võistlus sulfaattselluloositurul kõveneb

A. Pals

Sulfaattselluloosi kõrge hind ja suur nõudmine on paari viimase aasta jooksul põhjustanud põhjamaades mitme uue tehase ehitamist ja vana laiendamist ja kavatsetakse ehitada veel rida uusi tehaseid.

Kuna meilgi on otsustatud 30.000-tonnilise aastatoodanguga tehase ehitamine, ei ole liigne selles küsimuses heita pilk teistele maa-tele ja jälgida nende kavatsusi sulfaattselluloosi alal.

Norras tahetakse riigi kaasabil panna käima Fladeby sulfaattselluloositehas, mis viimased aastad on seisnud. Niisama uuendab

ja laiendab oma tehast Borregaardi o.-ü. Kavatsusel on veel uue tehase ehitamine Krageröbö Telemarkki 30.000 t. aastatoodanguga ja Union Co. on otsustanud ehitada uue tehase Drammeni vesikonnale. Riigi kaasabil ehitatakse veel 50.000—60.000-tonniline tehas Glommeni vesikonnale.

Rootsis laiendatakse Hüsumi tehas 55.000 t. — 80.000 tonnini. Stora Kopparberg o.-ü. tõstab oma toodangut 25.000 t. — 50.000 tonnini ja Svenska Cellulosa o.-ü. — 100.000 t. — 130.000 tonnini.

Venes on ka saadud aru sulfaattselluloosi

suurest tulukusest ja sinna ehitatakse 3 te-
hast, neist 2 Arhangelskisse kokku 100.000-t.
toodanguga, ja üks Vene-Karjalasse 100.000-t.
toodanguga, kuhu masinad on juba tellitud,
neist osa Soomest.

Soomes tõstab Kaukopää tehas varsti oma
toodangu üle 100.000 t., Enso-Gutzeiti Kotka
tehas, mis algas 9000-tonnilisena, laiendatakse
praegusest 30.000 t. — 60.000 tonnini, Oulu
ehitatakse 80.000—100.000-tonniline ja on
otsustatud veel ühe 100.000-tonnilise tehase
ehitamine Lõuna-Soomes.

Kui lisada, et Ameerika Ühendriikides on
endistele lisaks veel 3 uut tehas ehitamisel,

millede toodang kokku on 115.000 tonni, ja
et Jaapanis ja Mandžukuos on see tööstus ka
tõusu eel, siis näib, et hallist paberist, jõu-
paberist ja papist ei ole maailmaturul lähem-
mas tulevikus puudust.

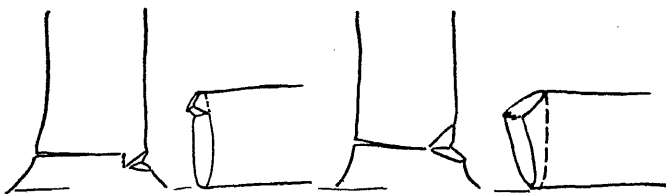
Sellest väljudes on Soomes uue tehase
asutamise suhtes kuulda hoiatavaid häáli ja
soovitatakse leiutada uusi metoode, kuidas
saaks sulfaattselluloosi valgendada ja seda
kasutada valge paberi — lehepaberi — val-
mistamiseks.

Nagu eelpoolsest nähtub, on võistlus sul-
faattselluloositurul aina kõvenemas ja tun-
dub, et ka meil ei ole palju aega mõtlemi-
seks oma tehase käimalaskmiseks.

Kuidas teha hammasraiet

Soomes metsanduse häälekandja „Metsälehti“
oma viimases numbris toob mõningaid huvitavaid
ja praktilisi juhtnööre metsa ülestöö-
tamises, milliseid siinjuures lühidalt ka oma

Seadis puude kinnihoidmiseks üksinda saa-
gimisel, nagu seda võib näha juuresoleval joo-
nisel, on sobiv juhtumeil, kui soovitakse kasu-
tada saagimisel mõlemat kätt. Kuna seadise

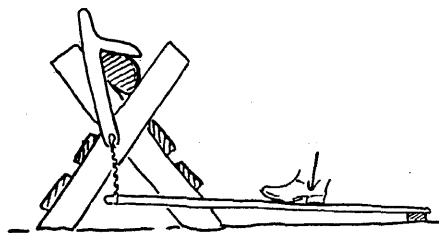

Vasakul õige hammasraie.
Paremäl vale hammasraie.

lugejaskonnale juurelisatud jooniste varal tut-
vustame.

Esitatud hammasraie tegemist propageeri-

valmistamine on lihtne ja kuluta (kinnihoidja
võib harilikult valmistada kadakapuust), siis
võiks temaga katsetada ka meie metsatööl.

Seadis saagimise hõlbustami-
seks.

takse Soomes, et hoiduda palgi massikaost li-
lisemal tüveotsa tasandamisel. Sel puhul peab
puu langetamist toimetama hoolega, et ei tek-
iks tüvelõhet.

Võiks lisada, et sääraseid puude kinnihoidjaid
tarvitatakse eriti rohkesti Norras, kust ka
käesolev näide on pärit.

N. K.

KÜTID OMAVAHEL.

Esimene: „Palun, ole seekord ettevaatli-
kum. Möödunud aastal lasksid sa sokku ja
pidid tabama mind.“

Teine naeratades: „Ära muretse, tänavu
ma sihin sinu peale, loodetavasti taban siis
sokku.“

Kohtunik: „Ärge salake, soku metsast
äraviimisel pidi teil kindlasti olema abiline.“

Kaabealune: „Tõepoolest ei olnud,
sest maksev jahiseadus peletas need metsast
eemale juba möödunud aastal.“

Laskevõistluste korraldamisest metsaametkonnas

T. SIKKA

„Eesti Metsa“ veergudel on olnud sellest juttu juba varem ja oli tähendatud, et vähe on neid metskondi, kus laskevõistlusi on korraldatud. Niipalju kui minul andmeid, pole siin põhjuseks huvi puudus, vaid hoopis teised asjaolud. Nimelt laskemoona kallidus ja relvade puudus. Paljud metsateenijad tarvitavad taskurelvana nagaan-revolvreid, olgu need riigi poolt antud või oma isiklikud, sest hinnalt on need peaaegu kõigile kättesaadavad. Nagaani padrunid on aga eriti kallid. Nüüd, kus on asutud metsaametnikele eriväljaõppe teostamisele, peaks leitama ka võimalusi anda laskevõistluste korraldamiseks ja treeninguks tasuta laskemoona või vähimalt hinnasoodustust. Teiseks, kas ei leiduks summasid, mille eest võiks nõutada auhindu? Auhindadeks võiksid olla ka säärased esemed nagu vormiriiete osad, mida praegu tuleb nõutada omal kulul, või jälle laskeriistad ja laskemoon, millest on suur puudus. Kui ükski neist soodustustest, tasuta laskemoon või auhinnad, on olemas, ergutaks see metsaametnikke suuremale lasketreeningule, mis omakorda tõstaks lasketaset. Huvi laske-spordi vastu metsaametkonnas on küllaldane, ainult praegustes oludes on raske kõigil sellest osa võtta, just laskemoona kalliduse tõttu. Paljud peavad võistlustest eemale jääma, rääkimata eelharjutustest.

Arvan, et metsaametnikelt eriväljaõppe alal ei tuleks üksi nõuda, vaid et seda asja tuleks ka soodustada.

Olukorra selgituseks olgu tähendatud, et Orajõe metskonna E. M. Ü. osak. korraldas oma liikmeile 17. VI 36. a. iga-aastased laskevõistlused püstoleist ja jahipüssidest. Sealjuures ilmnis selgesti, et huvi ja tahet on

kõigil, aga paljud pidid eemale jääma just eelpoolnimetatud põhjustel. Võistlused spordipüssidest jäid ära, kuna kogu metskonna peale pole ühtki spordipüssi, olgu et sellest relvast laskmine oleks odavam. Võistlustel tuli ka laskude arv suruda alla miinimumini, et osavõttu võimaldada suuremale arvule soovijaile. Nii lasti püstolist vaid üks 5-lasuline seeria, kusjuures peaaegu kõik laskurid olid sunnitud proovilaskudest loobuma.

Püstoli-laskevõistlus korraldati KL laske-määrustiku järgi duell-lasketingimuste kohaselt. Tulemused olid võrdlemisi head, sest osavõtjaist:

25%	saavutas	5	lasust	4	tabamust.
50%	„	„	„	2—3	„
25%	„	„	„	0—1	„

Kohtadele tulid:

- I koht metsaülem T. Sikka
- II „ metsavaht M. Jokk
- III „ metsnik J. Kahre

Jahipüssivõistlusel olid kombineeritud olude kohaselt tingimused. Nii toimus laskmine veereva ja ülespillutud 20-sm läbimõõduga puuketta pihta 50 sammu kauguselt, kusjuures nii veerev kui ka „lendav“ ketas olid näha laskjale 6 mtr. laisuses ribas, missuguse vahemaa läbistamisel tuli ka ketas tabada.

Sellel alal olid võistluste tulemused üllatavalt head, nii et 60% osavõtjaist tabas kõik kettad ja kohad tuli jaotada iga tabamisega sisselastud haavlite arvu järgi.

Kohtadele tulid:

- I koht metsaülem T. Sikka
- II „ abi-m.-ül. A. Rae
- III „ metsavaht M. Saar

N a l j a.

JAHILT TULLES.

Pühapäevakütt jahilt tulles naisele: „See-kord puudus mul jahiõnn. Tulin koju igasuguse jahisaagita.“

Naine: „Jah, arvasin seda kohe, sest olid rahakoti unustanud koju.“

KOHTUS.

Kohtunik: „Oleks hea, kui te saaksite tõestada oma süütust tunnistaja varal. Kas nägi teid sel ajal keegi, kui te kitse maha lasksite?“

Kaebealune: „Jumal tänatud, mitte keegi!“

Harilikumad linnud aias ja metsas ning nende kaitse

J. MICHELSON

(Järg.)

Kuldnokk (*Sturnus vulgaris*) on pesitsemise ajal harilik koduligidane lind. Tema asub ka meeleldi õige lihtsalt tehtud pesakasti ja pesakastide asetus võib olla õige juhuslik. Aga kohe tuleb hoiatada, et kuldnokkade pesakastide ülesseadmisel tuleb olla mõõdukas. Kui pesakaste on liiga palju, võivad kuldnokad muutuda kahjulikuks. Suure hulga puhul tuleb neil harilikust toidust puudus ja nad lähevad marjade kallale. See nähe on eriti silmapaistev linnade juures, kus seatakse üles liigselt arvul kuldnokkade pesakaste. Kus kuldnokkade pesakaste on mõõdukalt, seal pole kunagi karta kuldnokkade kahjustust.

Üldjoontes on kuldnokk siiski kasulik lind. Ta sööb mitmesuguseid putukaid, nende tõuke, kes elavad maas ja maa peal, näiteks traatusse ja teisi nälkjaid. Poegi ta toidab peale putukate veel vihmaussidega. Pärast noorte lindude pesast väljalendamist koguvad kuldnokad parvedesse ja liiguvad karjamaadel, heinamaadel, luhtadel, süües mitmesuguseid putukaid.

Nõnda siis, kuldnokk väärrib kaitset, kuigi mõõdukat.

Puukoristaja, puuklutt (*Sitta europaea*) on lind, kes liigub peamiselt puude otsas, ronides osavasti mööda tüve ja oksa üles ja alla. See on ainuke lind meil, kes kergesti laskub mööda puud pea allpool. Koorest hoiab ta kinni varvaste ja tugevate küünite abil, kuna lühike, pehme saba pole toeks ronimisel.

Puukoristaja on ülapiilt sinihall, allpoolt valge, külgedelt roostjas. Valget külgepead läbib must pikitriip. Nokk on sirge, võrdlemisi suur.

See elav, alatiselt liikuv lind sööb putukaid, nende tõuke, ämblikke, ussikesi, keda ta leiab puu otsast, koorelt, samblast. Ta hävitab ka mitmeid puukahjureid. Sügisel ja talvel võib süüa

ka puude ja põõsaste seemneid, nende hulgas ka sarapuupähkleid. Pähkli asetab lind koore praosse ja taob siis pähklikoosesse augu, mille kaudu tõmbab välja pähklituuma. Siiski on seemnete söömine väike ja puukoristajat tuleb lugeda kasulikuks linnuks.

Puukoristaja pesitseb puuõontes ja pesakoobastes. Kui lennuauk on suur, võib puukoristaja seda vähendada, patsides savi augu äärtele nõnda, et ta parajasti ise mahub august läbi. Siis pole ka karta kuldnokkade poolt õonest väljaajamist. Talvisel toitmisel tuleb puukoristaja meeleldi rasvale.

Porr (*Certhia familiaris*) liigub ka peamiselt puudel. Ta on väiksem kui puukoristaja, ülapiilt helepruun valkja tähnitusega, allpoolt valge. Saba on võrdlemisi pikk, harkjas, tugev. Mööda puud ronib ta ainult alt ülapiilt, kas otse või kaares, ja ronimisel toetub oma tugevale sabale, nagu teevad seda rähnid. Peenike, kõver nokk võimaldab tungida koorepragudesse toidu otsimisel. Toiduks on putukad igas arenemisastmes: munad, tõugud, nukud, valmikud. Ainult talveti toidu puudusel sööb peeneid puude seemneid.

Porr puhastab puud ka kahjuritest ja on väga kasulik lind.

Talvel, kui tihased hulguvad mööda puud ja aedu, võivad nende parvede hulka seguneda ka porr ja puukoristaja.

Pesitseb porr puuõontes ja võib asuda ka ülesseatud pesakoopasse.

Tihased (*Parus*) võivad elutseda aias, pargis, elamu ligidal. Siin võib näha sagedamini rasvatihast (*Parus major*). See suurim tihane on ülapiilt kollakasroheline, allpoolt kollane, mille keskel must pikiriba. Pea on must, põsed — valged.

Ka sootihane (*Parus palustris*) ja vahest temale kaunis sarnane põhjatihane (*Parus atricapillus borealis*) võivad elutseda elamute ligidal.

Need väikesed tihased on hallid, musta mütsiga.

Veel tuleb elamu ligidale sinitihane (*Parus caeruleus*), keda tunneb kergesti sinisest värvusest pea peal ja tiibadel.

Ka musttihane (*Parus ater*) võib elamute ligidale tulla. See väike tihane omab ka musta mütsi nagu sootihane, aga tal on kuklas valge täpp. Ka tiibadel on musttihasel rohkem musta värvust.

Kõik tihased on osalt paiga-, osalt hulgulinnud. Talveti kogunevad nad parvekestesse, tihti mitmet liiki tihased ühes parves, ja lendavad puult puule, otsides neid läbi. Tihaste salkadega ühinevad vahest ka põialpoiss, puukoristaja, porr.

Tihased söövad peamiselt putukaid. Otsides läbi puu oksad, pungad, praod ja sambla, nopivad nad leitud munad, tõugud, nukud, valmikud. Söövad nad ka nii väikesi putukaid nagu lehetäid. Aga ka suuremaid putukaid söövad nad, nokkides välja pehmed osad. Isegi karvased röövikud ei pääse nende käest, sest neist süüakse pehme siseosa, kuna kest karvadega jääb söömata.

Talvel, kui putukaid pole võimalik leida jää ja suure lume tõttu puudel, söövad tihased ka puude seemneid.

Tihased võivad olla ka natuke kahjulikud. Rasvatihane sööb vahest mesilasi ja vahest lähevad tihased mõne aiataime õlirikaste seemnete kallale.

Vaatamata neile väikestele kahjustustele on tihased siiski väga kasulikud linnud, kes väärivad igakülgset kaitset ja toetust. Talvisel lindude toitmisel peab pidama silmas esmajoones tihaseid ja puukoristajaid. Nad söövad meeleldi magedat rasva, mida võib neile anda kas sulatamatult või ka sulatatult, puhtalt või jahuga.

Kui tihastele seada üles ka pesakoppaid ja pesakaste, on nende kasulik tegevus koondatud teatud alale peaaegu aasta läbi.

Must kärbsenäpp, metstikk (*Muscicapa hypoleuca*) asub sageli aeda, parki, puudetukka, kus on ka põõsaid. Isane musta- ja valgekirju lind on selgesti eraldatav teistest lindudest. Emased ja noored on rohkem ühtlast

värvust, musta asemel on pruunmusta ja valge asemel võikjat värvust.

Pesitseb must kärbsenäpp pesakoo- bastes, aga ka poollahtistes pesakoo- bastes ja -kastides. See lind on väga liikuv ja inimest ta palju ei kardata. Ta sööb mitmesuguseid putukaid, nende tõuke, ussikesi, ämblikke. Toidu otsib maast ning varitseb lendavaid putukaid. Seda lindu tuleb lugeda kasulikuks.

Hall kärbsenäpp, hall kärbs- kütt, hall kärbsepüüdja (*Muscicapa striata*) võib tulla täiesti elamu juure. Teinekord on tal pesagi kuskil räästa all, verandal, põõningul. Kinnistesse pesakastidesse ta hästi ei lähe, aga poollahtistesse asub ta meeleldi. Seda varblasest väiksemat lindu tunneb hallist värvusest kergete triipudega, aga veel enam tunneb teda ta olekust. Istub see lind kuskil oksal liikumatult, korruga lendab maha putuka järele või haarab selle lennust ja tuleb sageli endisele kohale tagasi. Püüab ta enamasti lendavaid putukaid: kärbsed, liblikaid, kiile, ja on nende hävitamisega kasulik lind.

Hall kärbsenäpp võib ka kahjulik olla, nimelt mesila ligidal. Kuna näiteks rasvatihane ja suitsupääsuke söövad mesilasi juhuslikult muuseas, siis hall kärbsenäpp võib istuda oksal kuskil taru ligidal ja järjest noppida mesilasi, seepärast halli kärbsenäppi ei või sallida aias, kus on mesila. Aga majapidamises, kus mesila puudub, või isegi mesilast kaugemas talu osas võib hall kärbsenäpp olla kasulik, sest ta ei lenda saaki otsima kaugele pesast.

Linavästrik, hänilane (*Motacilla alba*) on kõigile tuntud valkjas linnuke pika, vibutava sabaga. Ta jookseb hästi maal, lend on lainjas. Pesa teeb puu- või haohunnikusse, puukuuri, puu- või müüriõõnesse. Ka asub ta poollahtistesse pesakastidesse. Liigub vee ligidal, aga teda võib näha tegevuses ka talu õuel, karjamaal, heinamaal, sööb igasuguseid putukaid, nende tõuke, keda püüab maast ja osalt lennust. Teinekord joostes püüab lendavat putukat. Sööb ka ussikesi, nälkjaid, ämblikke. Linavästrik on kasulik lind.

Aedlepallind, punasaba-lepallind (*Phoenicurus phoenicurus*) võib

asuda aeda, parki, põõsastega pesitus-alale, aga ta on kinnise eluviisiga ja ettevaatlik, nõnda et näha saab teda harvemini kui teisi koduligidasi linde.

Isane on silmapaistev oma musta otsaesise, külgepea ja kurgualusega. Rind on roostepunane; silmade kohal on valged ribad, mis musta otsaesise kohal ühinevad. Emane on kaunis ühtlaselt hall. Lepalindu — nii isast kui emast — tunneb kõige paremini lennult ta punase saba tõttu ja istudes alatisest sabaväristamisest.

See lind teeb pesa puuõõnde või muusse varjulisesse kohta, aga kasutab ka poollahtisi pesakaste.

Aed-lepalind sööb mitmesuguseid putukaid, keda püüab maast, lehtedest, aiapeenralt, aga ta võib putukaid püüda ka lennust. See lind on kasulik ja vääril kaitset.

Punakurkuke, punakael, punarind (*Erithacus rubecula*) on hallpruun, aga otsaesisest kuni esirinnani on kael kollakaspunane. Ta eelistab tihedamat võsa ja pesa teeb maa peale põõsaste, puujuurte alla, samblasse, tihedasse rohtu. Ta ilus laul on õige kõlarikas. Laulab ta teinekord pimedaski. Maa peal liikudes on tiivad lastud natuke rippu. Hädaohu puhul peitub tihnikusse.

Punakurkuke sööb putukaid, tõuke, ussikesi, ämblikke, kakandeid ja teisi pisiloomi. Ta on kasulik lind ja vääril kaitset.

Ööbik (*Luscinia luscinia*) eelistab tihedat võsa ega pelga üsna märga võsaalust. Pesa on madalas põõsas. See meie parim laululind laulab teinekord peagu ööd läbi. Välimuselt on ööbik üsna lihtne, hall linnuke.

Ööbik sööb maas liduvaid putukaid, nende tõuke, ussikesi, ämblikke ja toidab nendega ka noori. Ööbik on kasulik lind.

Vainurästas (*Turdus musicus*) on juba suurem lind, kuldnokast pisut suurem, pikema sabaga. Teda eraldavad teistest rästastest roostepunased kehaküljed tiibade all ja valkjad kulmuribad.

Pesitsemiseks peab pesitusala olema suurem, kus on ka puid, väikeses põõsastikupuhmas ta enamasti ei tee pesa. Pesa on sagedasti varjatult maa peal.

See lind läheb toitu otsima väljapoole pesitusala — aeda, põllule, heinamaale. Sööb igasuguseid putukaid, nende tõuke, ka traatusse, rukkiusse, vihmusse, nälkjaid, tuhatjalgu. Marju see rästas ei söö. Ta on väga kasulik lind.

Kadakarästas, hallrästas, paskrästas (*Turdus pilaris*) asub parki, metsaserva, puutukka. Enamasti pesitsevad nad hulgi üksteise ligidal, moodustades kolooniaid. Kadakarästast tunneb hallidest saba kattesulgedest ja niisamasugusest pea tagaküljest. Nad lendavad toituma ligidalolevale põllule, aeda, heinamaale, kus söövad igasuguseid putukaid maa peal (mardikad, tõugud, röövikud, traatussid, rukkiussid), vihmusse, nälkjaid, ja on selle tegevusega kasulikud.

Kadakarästas sööb ka marju. Ta sööb sügisel kadaka- ja pihlakamarju, levitades neid taimi seedimata seemnete kaudu väljaheidetes. See tegevus poleks ju millegagi halb, aga kadakarästas sööb marju ka aias — sõstraid, mureleid, kirsse, eriti maias on ta maasikatele. Marjade söömisega aias võib ta sünnitada suurt kahju. Seepärast on kadakarästas jahiseaduses loetud kahjulikuks linnuks ja teda võib hävitada igal ajal.

Siiski võib soovitada kadakarästa eemaletõrjumist ainult aia ligidalt. Aiast kaugemal võib teda sallida kasuliku tegevuse tõttu. Kodu ligidalt eemaletõrjumiseks on kõige kohasem lõhkuda kadakarästaste pesi. Siis nad ise jätavad maha säärase pesituspaiga.

Põõsalinnud (*Sylvia*) vastavad oma nimele ja selle perekonna liigid elutsevad põõsastes, kus katsuvad end varjata inimese eest niipalju kui saavad.

Põõsalinde on rida liike, milledest mõned on väga head lauljad, nagu mustpea-põõsalind (*Sylvia atricapilla*). Põõsalinnud on agarad putukate hävitajad; söövad veel ussikesi, tõuke, ämblikke. Sügisel söövad ka mõnede põõsaste marju, kuna aias ei kahjusta.

Põõsalinnud on kasulikud ja vääril kaitset.

Üks harilikumaid linde aias, metsas, kaitsealas on metsvint, vint, vink

(*Fringilla coelebs*). See rändlind ilmub meile kaunis vara.

Isasel on rind ja selg punakaspruunid, tagakael ning pealpea sinihallid, otsaesine must. Saba kattesuled on rohekad. Mustal tiival on valge põiktriip. Emase värvus on palju hallim ja rohekam.

Metsvindi kõlavat, ühetaolist laulu kuuleb kevadel igal pool. See lind teeb kaunis sügava pesa kuskile puuharu vahele, aga vooderdab pesa väljaspoolt samblaga, samblikuga nõnda osavasti, et pesa on raske leida.

Metsvint kuulub vintlaste sugukonda, millist vahest nimetatakse terasööjateks. See on üldiselt õige nimetus, sest vana lind sööb kõige enam seemneid, peamiselt mullas leiduvaid umbrohu ja ükskõiksete taimede seemneid, sööb ka putukaid, nende tõuke. Varakevadel, kui muud toitu vähe, võib see lind olla ka kahjulik. Nimelt sööb ta heameelega tärkavaid ristõieliste (kapsa, kaali, redise, naeri ja t.) seemneid, tirides neid idulehtipidi maast välja. Siis kipub ta teinekord isegi lavadesse seemneid ja tärkavaid taimi sööma, kui lavad on lahti.

Siiski loeme meie vinti kasulikuks linnuks, sest ta ise sööb putukaid ning eriti agar on ta neid sööma ja poegadele viima, kui pojad on kasvamas. Poegade toitmise ajal muutuvad peagu kõik terasööjad putukasööjateks, eriti nende noored. Lind just nagu taipab, et putukad toitainete mõttes on palju väärtuslikumad kui seemned. Metsvint on eriti kasulik seepärast, et putukaid võib ta otsida puudelt, näiteks aias viljapuudelt, kus kahmib noka vahele mitmekaupade külmaliblika ja teiste kahjurite röövikuid, et viia neid oma poegadele.

Seepärast väärivad vinti kaitset, vaatamata osalisele kahjulikkusele.

Ohakalind, tiglits (*Carduelis carduelis*) on väga ilus väike linnuke. Noka ümbert on punane. Selg ja rinnaküljed on pruunid, allpool valge. Tiivad on mustad, kollase vöödiga.

See lind pesitseb puude otsas. Toitub peamiselt seemnetest. Sügisel ja talvel sööb ohakate ja teiste rohttaimede seemneid. Sööb ka kanepiseemet. Siiski poegi toidab enamasti putuka-

tega. See lind on põllumehele ükskõikne.

Peagu alati kipuvad asuma kodu lähedale varblased (*Passer*). Nende tuntud lindude kohta ka mõni sõna.

Varblast loetakse kahjulikuks linnuks ja jahiseadus lubab hävitada varblasi igal ajal. See on õige luba, sest varblased on peamiselt terasööjad, söövad igasugust seemet, eriti maiad on nad nisule. Kuna teised terasööjad linnud (kelle rühma kuulub ka varblane) söövad teri ainult maast, näiteks varisenud teri, siis varblane läheb niisupea kallale ja peale selle, mis ta ise sööb, puistab ta hulka teri maha.

Ka söövad varblased külviseemet ja tärkavaid taimi. Nad on maiad marjade peale, hävitades aias kirsse, mu-releid ja teisi marju.

Aladest, kus on palju varblasi, hoiduvad paljud teised väikesed linnud eemale ja see on ka varblase kaudne kahju.

Agas mispärast kostab aegajalt hääli varblase kaitseks? Põhjuseks on asjaolu, et varblane on osalt ka kasulik lind. Nagu kõik terasööjad, toidab varblane oma poegi putukatega, nende tõukudega, röövikutega ja osalt ka isegi sel ajal sööb putukaid. Seepärast aednikud vahest keelduvad lugemast varblast kahjulikuks, sest ta puhastab viljapuid kahjuritest, nende röövikutest ja tõukudest.

Kui aga võtta kaalumisele varblase kahju ja kasu, siis kaalub kahju kaugelt üle kasu ja varblast tuleb lugeda ikkagi kahjulikuks linnuks. Seepärast hävitataksegi varblasi laskmisega, pesade lõhkumisega, mürgiteradega esimese lume ajal.

Nagu toodud lühikesest ülevaatest näha, võib küllaldase hoolitsemise juures põllumehe kodu ümber asuda rida linde, kelledest ühed on väga kasulikud ja väärivad igakülgset kaitset, teised on ükskõiksed, kuna kolmandad on kahjulikud ja kuuluvad hävitamisele või vähemalt arvulisele piiramisele. Teadlikkude võtetega meie võime veelgi suurendada kasulikkude lindude arvu ja piirata kahjulikkude hulka. Säärane töö ühtlasi teeb ka meie kodu ilusamaks ja on kasulik majapidamisele.

(Lõpp.)

Loodusmälestusi kodumaa linnuriigis

E. SITS

Loodusekaitse rakendamisel on esimesi ülesandeid koostada kaitsetvääriivate looduseharulduste nimestik. Kodumaa linnuriigis leidub terve rida linnuliike, kellede olemasolu ähvardab pealetungiv kultuur. Kuigi mõned neist on kaitstud teataval määral nende peidetud eluviisi, raskesti ligipäästavate elualade või muude tingimuste tõttu, on see haruldasemate linnuliikide juures siiski ainult osaliseks loomulikuks kaitseks ja paratamatult peab inimene nende säilitamiseks aitama kaasa sihikindla ja teadliku loodusekaitsega. Et siinjuures inimese praktilised kaalutlused teatava linnu kahjulikkuse või kasulikkuse, kasustatavuse või kasustamatuse üle peavad jääma kõrvale, tohiks olla selge. Sest loodusekaitse on esmajoones just ideeline ja eetiline liikumine, mis hoolimata haruldase linnu kahjulikkusest või kasustamatusest inimesele püüab linde ja nende elualasid säilitada teaduslikul, eetilisel või esteetilisel otstarbel.

Välja noppida kodumaa linnustikust neid linnuliike, kes meie oludes vääriskid kas täielist või osalist loodusekaitset, ei ole alati kerge. Kõigepealt pörame kokku asjaoluga, et meie kodumaa ei ole ornitoloogiliselt veel küllaldaselt läbi uuritud. Leidub palju sellaseid alasid, millede linnustiku koosseis on vähe tuntud või koguni tundmatu. Ei saa ju alasid, kus mõni ornitoloog on juhuslikult ekskurseerinud, nimetada juba küllaldaselt läbiuurituks. Seetõttu on võimalikud mitmesugused üllatused positiivses ja negatiivses suunas.

Meie uues jahiseaduses oli laiendatud jahikaitset loodusekaitse huvides ka neile loomadele ja lindudele, kes otsest ei kuulu jahiseaduse alla, ja seda põhjusel, et meil siis puudus loodusekaitse seadus. Nüüd, kus meil see sea-

dus on olemas, mahutame ka need loomad ja linnud loodusekaitse seaduse alla, sest nii on see loomulik. Allpool on toodud 30 linnuliiki, kes meie oludes ja praeguste teadmiste põhjal väärivad loodusekaitse alla võtmist kodumaa haruldasimate haudelindudena.

1. Halltsiitsitaja (*Emberiza calandra*). On väga haruldane haudelind, kes saavutab meil oma levimise põhjapiiri. Seni tuntud*) vaid Saaremaal (Szeliga-Mierzeyewski, 1923).

2. Aedtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*). On meil väga kohatise esinemisega lind. Seni on leitud Saaremaal (Stoll, 1909), Irboska ümbruses (Zarudnõi, 1910), Pärnu ümbruses, Harju-Madisel ja Nõmmel

Foto E. Sits

Jäneda pargi serv Vanaveski tiigi ääres (aedtsiitsitaja eluala).

(Thomson, 1933), Jäneda mõisa pargis (Sits) ja Kunda vabriku pargis (Leckbandt, suul. teade).

*) Kõikide leidude juures on nimetatud ainult originaalallikas, kus tõendusmaterjaal säilitatakse, või autor, kes käsitletavat esimesjuhtu esmakordselt mainib, või isik, kes linnu esinemise kohta kõige esmalt on andmeid saatnud.

3. Nõmmekiur (*Anthus campestris*) on samuti väga lokaalne, kelle levimise põhjapiir läbib meie kodumaa. Andmed esinemise kohta on Tallinna ülemistelt (Russow, 1880 ja Rebane, 1930), Irboska-Petseri ümbrusest (Zarudnõi, 1910), Harilaiult Saaremaal (Piiper), Tahkunast Hiiu- maal (Kauri) ja Seljalt Virumaal (Leckbandt).

4. Tiigi-roolind (*Acrocephalus scirpaceus*) on põhjapoolseimaid Euroopas ja meil ainus praegusajal tuntud haudekoht on Matsalu laht (Sits).

5. Vesipapp (*Cinclus cinclus*) on haudelinnuna väga haruldane, osalt on see seletatav ehk väheste vaatlusandmetega. Pesitusandmeid Pühajärvelt (Russow, 1880) ja Parasmetsalt Saaremaal (Szeliga-Mierzeyewski, 1923). Suvel on nähtud vaid väheste jõgede ääres. Vesipapi täpsem levimine meie haudelinnuna on uurimata.

6. Vainukägu (*Upupa epops*). Eesti asub vainukäo põhjapoolsemas levimispiirkonnas; meil on ta väga kohatine. Pesitusandmed on Tartu Haaslavalt (Russow, 1880), Koselt Tallinna juures (Russow, 1880), Hellenurmest (Middendorff, 1885), Irboska ümbrusest (Zarudnõi, 1910), Palmsest? (Koch, 1911), Haapsalu ümbrusest? (Koch, 1911). Mitmed kohad, kus lindu on nähtud suvel, ei tule pesituspaigna arvesse.

7. Jäälind (*Alcedo atthis ispida*). Nagu vesipapi, nii on jäälinnugi pesitsemine meie kodumaal peaaegu tundmatu. Tuleksid kõne alla järgmised oletatavad pesapaigad: Palmse Virumaal (Koch, 1911), Parasmetsa Saaremaal (Szeliga-Mierzeyewski, 1923), Selja Virumaal (Kauri), Keila-Joa (Thomson) ja Ahja jõgi (Marka, Raudsepp).

8. Kolmevarbane rähn (*Picoides tridactylus*) on meie rähnidest kõige haruldasem, seotud peamiselt kuuse- ja kuuse-segametsadega. Pesitsemine on tehtud kindlaks Lehtses (Stackelberg, ool. kogu), Russow'i poolt on leitud 2 pesa, Gernet'i poolt on leitud 1 pesa (ool. kogu), Ravas Järvamaal (Stackelberg,

1906), Kastre-Peravallas? (Härm, 1924), Jänedal? (Ehrmann). Kolmevarbase rähni esinemine meie haudelinnuna vajab uurimist. Talvel on ta nähtavasti talvitajate isendite arvel meil märksa sagedasem.

9. Lapikakk (*Strisc nebulosa lapponica*). Tema varaseim teada olev pesitsemisjuhtum Eestis on Kastrest Tartumaalt möödunud sajandist. Russow (1880) ütleb korduvalt vanulinde ja pesapoegi saanud olevat Ida-Eestist. Zarudnõi (1910) järgi on poegi saanud Belkovi metsast Petserimaal. Kõik hilisemad leiud on pärit talvekuudest, kus tegemist võis olla tõenäolisemalt talveküalistega. Leiud koonduvad Virumaale ja Tartumaale, ainult 1 on Järvamaalt. Praegusest pesitsemisest Eestis puuduvad andmed.

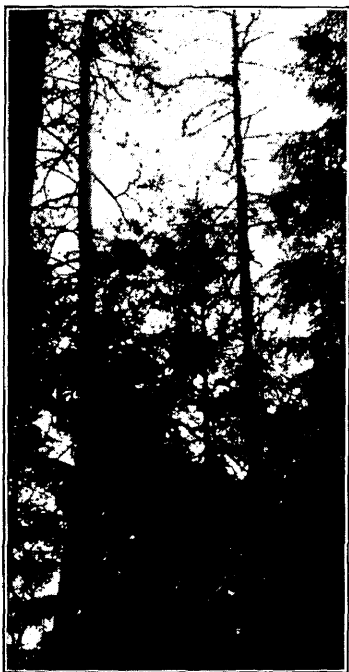
10. Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*). Rida pesapaiku on varemaist aegadest. Tapa saar Järvamaal (Russow, 1874), Piibe Järvamaal (Stackelberg, ool. kogu ja Weltz, ool. kogu), Peipsi-metsad Tartumaal (Löwis, 1898), Kurtna Virumaal (Löwis, 1898), Sagadi Virumaal (Stackelberg, ool. kogu), Sangaste Valgamaal (Middendorff, 1887), Käru Järvamaal (prep. Leppik), Tartumaa? (Martenson, 1899), Kastre metskond (Krüdenner, 1910), Nursi Võrumaal (Krüdenner, 1910), Avinurme Tartumaal (Krüdenner, 1910), Kastre-Peravalla Tartumaal (Walter, 1910, prep. Leppik ja metsav. Persim, kirjal. teade), Belkovi ja Lökovo metsad Petserimaal (Zarudnõi, 1910), Mäo Järvamaal (Krenkel, 1913), Soontaguse Valgamaal (prep. Leppik), Karjalasma, Äikla ja Kaarma Saaremaal (Szeliga-Mierzeyewski, 1923), Elistvere Tartumaal (Krenkel, 1913), Püssi Virumaal (Koch, 1911), Järvamaa? (Middendorff) ja Laeva Tartumaal (Markus, 1926), Iisaku metskond Virumaal (prep. Leppik). — Nüüdisaegseid (1935. ja 1936. a.) pesapaiku on teada Eestis 4: Harjumaal 1, Järvamaal 1 ja Virumaal 2. Meie naabermaades: Soomes dr. Palmgren'i kirjalikul teatel Helsingi zooloogiamuuseumi andmeil jär-

jekindel praegune esinemine (mitte alati aga pesitsemine) on kindlaks tehtud 45 eri maakohas; Lätis dr. Transehe kirjalikul teatel on andmed olemas 6—8 pesa ja 3—4 haudepaari kohta.

11. Mustharksabakull (*Milvus migrans*) on meil väga kohatine; põhjapoolne levimispiir läbib Eestit. Andmeid pesitamise kohta leidub Kirimäelt Läänemaal (Stackelberg, ool. kogu), mitu kurna Põhja-Eestist (Gernet, ool. kogu), Kirde- ja Ida-Eestist (Russow, 1880), Haaslavalt Tartumaal (Russow, 1880), Hellenurmest Tartumaal (Middendorff, 1885), Sagadist Virumaal (Stackelberg, ool. kogu), Viljandi ümbrusest (Löwis, 1888). Uuemad pesitusandmed puuduvad.

12. Merikotkas (*Haliaëtus albicilla*) on haruldane haudelind ranniku piirkonnas ja suuremate sisevete läheduses. Pesitusandmeid on Saaremaalt, Hiiumaalt, Läänemaalt ja Tartumaalt (vt. lähemalt „Eesti Mets“ 1935, nr. 7 ja 8). Meie naabermaades: Soomes dr. Palmgren'i kirja-

Foto E. Sits

Madukotka pesapaik Tiinuse metsas. Pesa vasemal männiladvas.

likul teatel pesitseb Aalandi saarestikus üle 12 paari, Abo ümbruses 4—5 paari ja Vasa ümbruses vähesed paarid; Lätis dr. Transehe kirjalikul teatel haudelinnuna juba kadunud.

13. Madukotkas (*Circaëtus gallicus*) on väga kohatine haudelind peamiselt okasmetsades; põhjapoolne levimispiir läbib Eestit. Pesitusteateid Saadjärvelt Tartumaal (Weltz, ool. kogu), Soontagusest Valgamaal (Löwis, 1898, kons. Härms), Kärust Järvamaal (prep. Leppik), Kuijõelt Läänemaal (London, 1907), Kavildast Tartumaal (prep. Leppik), Riisiperest Harjumaal, Mustjõelt Harjumaal ja Vigalast Läänemaal (Sits). Meie naabermaades: Soomes eksikülaline, lastud vaid üks kord (kaavik Helsingi zooloogiamuuseumis); Lätis on dr. Transehe kirjalikul teatel ettevaatliku hinde järgi 4—6 haudepaari.

14. Kalakotkas (*Pandion haliaëtus*) on õige haruldane haudelind peamiselt sisevete läheduses. Pesitusandmeid on Klooga ümbrusest Harjumaal (Gernet, ool. kogu), Võrumaalt, Peipsi äärest ja Naissaarelt (Russow, 1880), Võrtsjärve äärest (Middendorff, 1885), Palupõhjast Viljandimaal (prep. Leppik), Selikülalt Läänemaal (Middendorff, 1886), Käsmust Virumaal (Stackelberg, ool. kogu), Soontagusest Valgamaal (Löwis, 1898), Piirsalust Läänemaal (Tall. prov. muus.), Vormsi saarelt (Middendorff, 1910), Parasmetsast Saaremaal (Szeliga-Mierzeyewski, 1923), Missost Võrumaal (Busch, 1926), Käreverest Tartumaal (prep. Leppik), Põhja-Järvamaalt ja Ida-Harjumaalt (Sits), Narva jõgikon-nast. Meie naabermaades: Soomes dr. Palmgren'i kirjalikul teatel kohati võrdlemisi sagedane; Lätis dr. Transehe teatel ligikaudu 10—12 haudepaari.

15. Valgetoonekurg (*Ciconia ciconia*). Eestit läbib valge toonekure põhjapoolne levimispiir. Juba Põhja- ja Lõuna-Eesti vahel on märgata tunduvat vahet: kuna ta on Lõuna-Eestis mitmel pool haudelind (Petserimaa, Võrumaa, Valgamaa, Tartumaa, Vil-

jandimaa, Lõuna-Pärnumaa), esineb ta Põhja-Eestis hajusa ja sporaadilise pesitajana. Väheseid praegusaegseid pesapaiku on teada Harjumaal ja Virumaal. Ümberhulkuvad salgad mittepesitavaist isendeist ei ole Põhja-Eestis haruldased. Tähtis oleks registreerida kõik asustatud pesapaigad (m. s. on praegu käimas internatsionaalne valgete toonekurgede loen-

du; sellelaadsed andmed palutakse saata Tartu ülikooli zooloogiamuus. konservatori M. Härms'i kätte).

16. Must toonekurg (*Ciconia nigra*). Ka tema levimispiir läbib meie kodumaad. On hajus haudelind mitmes meie maakonnas (vt. lähemalt „Eesti Mets“ 1936, nr. 2, 3, 4, 6).

(Järgneb.)

Mitmesuguseid teateid

Tabati salakütt.

16. augustil 1936. a. õnnestus Kolga metskonna Verisoo vahtkonna jahipiirkonnas tabada tuntud ja kardetud salakütti.

Piirkonna metsavaht Gustav Heilmann kuulis metsast pauku ja selle

G. Heilmann

üle järele pärides sai teada kohalikult karjapoisilt, et tundmatu meesisik liukuvat metsast koti ja püssiga Narva maantee suunas.

Metsav. Heilmann sai mitmesuguste järelepärimiste ja ülekuulamiste põhjal teada, et see mees on Kõnnu vallas Muruoja talus elutsev Voldemar Simson.

Sellest juhtumist teatati metsnik Hermannile ja Kõnnu valla konstaab-

lile härra Kihvasele. Viimase kaasabil pandi ülalnimetatud Voldemar Simsoni juures toime läbiotsimine. Leiti valmislöigatud liha, nahk ja sarved äsja lastud sokult.

Simson nähes, et ülestunnistamine on ainus võimalus, tunnistas enda soku laskmises süüdi ja andis välja ka oma püssi, mille kohta puudus hoidmise- ja jahiluba.

Salakütt võetakse vastutusele.

Kilde E. M. Ü. Alatskivi osakonnast.

20. veebr. s. a. pidas E. M. Ü. Alatskivi osak. oma aastapeakoosoleku, millest võtsid osa kõik osak. liikmed. Koosoleku juhatajaks valiti metsn. J. Pall ja protokollijaks mv. E. Kasesalu. Uude juhatusse valiti: esim. metsaül. P. Erik; abiesim. metsn. J. Pall; kirjatöimetajaks mv. E. Kasesalu ja laekuriks metsn. E. Raun. Rev.-kom. valiti: abimetsaül. B. Voormann; mv. K. Lomp ja mv. S. Suu. Möödunud tegevusaasta aruanne kinnitati. Nagu aruandest nähtub, on ühingu puhast ülejääki kr. 86,06. Uude tegevuskavva võeti: 1) korraldada liikmeile ühine ekskursioon õppe-eesmärgiga ülikooli õppe- ja katsemetskonda Kastre Perevalda, Munamäele ja mujale; 2) korraldada pidu ühingu 15. a.-päeva pühitsemiseks eeloleval suvel; 3) korraldada ühine klaperjaht röövloomade hävitamiseks ja 4) korraldada laskevõistlus möödunud aasta eeskujul liikmeile lasketaseme tõstmiseks.

Möödunud aasta laskevõistlusel kolmest relvast — sõjav. vintp., püstolist ja haavlipüüst — võtsid liikmed energiliselt osa. Koh-tadele tulid ja said auhinnad: sõjav. v.-p. 100 m. d. — I k. mv. E. Kasesalu; II k. metsn. J. Pall; ja III k. mv. S. Suu. Püsto-

list laskmises 20 m. d.—I k. metsn. J. Pall; II k. mv. K. Lomp; ja III k. mv. S. Suu. Haavlipüssist laskmises õhus edasi visatava kuju pihta 30 m. d.—I k. mv. A. Kook; II k. metsn. J. Pall ja III k. mv. A. Suu. Metskonna parimaks laskuriks osutus II jsk. metsn. J. Pall.

Ühingu liikmed on peaaegu kõik oma võõrapärased nimed eestistanud. Liikmeile on tehtud kohuseks oma koduümbruse kaunistamine eeloleval kevadel ja sügisel. Kongressi saadikuks valiti metsn. E. Raun.

Lõppeks peab alla kriipsutama ühingu liikmete omavahelist head metsamehelikku läbisaamist, välja arvatud vahejuhtum end. asjaajaja E. Pihlau'ga. Hea läbisaamine on ka heaks vastumürgiks jonnakale alatskivilasele, kes igal võimalusel püüab ametnikku. Alatskivi metsameestel on sihtlauseks: „Üks kõigi, kõik oma kodumaa kauni aarde — metsa — eest!“

E. K—v.

Metsapidu Alatskivil.

16. augustil s. a. pühitses EMTÜ Alatskivi osakond oma 15. aastapäeva ja korraldas selle tähistamiseks metsapidu Alatskivi lossi pargis.

See oli kolmas järjekordne pidu, mis EMTÜ Alatskivi osakonna poolt korraldatud, aga mis nii rahva seas kui ka ametkonnas on jõudnud juba kujuneda traditsiooniliseks.

Rahvast oli pidule kogunenud üle 700 inimese. Nii suurt piduliste arvu ei ole ühegi teise organisatsiooni poolt korraldatud pidudel võidud siin ära märkida. Metsamehed on oma esinemistega lühikese aja jooksul siin saanud populaarseks ja rahva poolt suurima tähelepanu osaliseks. Seda märkis ka oma huvitavas pidukõnes EMÜL teaduslik sekretär E. Vester, kõneldes teemal „Sihtjooni talu metsa majandamises“, kusjuures ta kriipsutas alla seda tugevat kontakti, mis Alatskivi metsameestel on loodud laialdaste rahvahulkadega, mis on parimaks pandiks vastastikusel koostöös metsade arendamise alal talude maadel. Piduperemehena võis kõikjal näha metsaülem P. Erik'ut vestlemas uue ümbruskonna kui ka kaugemalt tulnud võõrastega. Üldiselt jättis metsaametkonna ühtlane vormiriides esinemine korrektse ja soliidse mulje.

Pidu eeskavast vaimustasid rahvast „Estonia“ esitenori Konstantin Savi soolaulud ja Mustvee puhkpillide-orkestri kontsertpalad.

Lõbusa pidutuju lõi metsameeste pere poolt ettekantud ühevaatuseline operett „Päästeingel“, kus tegelased andsid oma parima.

Pidu puhasülejääk, umbes Kr. 200.—, kavatsetakse ära kasutada osakonna liikmete silmaringi laiendamiseks ja ekskursioonide korraldamiseks Eesti tähtsaimasse ja vaatamisväärseimasse kohtadesse.

Pudemeid Polli mestkonnast.

Polli metskond on suur ja laialdane. Moodustades endast kolm metsandikku kuuluvad mestkonna piirkonda: Polli, Penuja, Pöogle, Laatre ja Abja, osalt ka Karksi vald. Mets iseenesest on suur ja kvaliteedilt hea, moodustades I, II ja III järgu kõrgusega okaspuumetsa. Iseloomult on okaspuudest 70% kuuski. Riigimetsatööstus alustas laialdaseimat tegevust praeguse metsaülema V. Boguslavski asumisega Polli 1934. a., varustades kohalikke elanikke ja piimaühinguid kütte- ja ehitusmaterjalidega. Pealeselle on täidetud kõik RMT poolt sõlmitud lepingud tarbe- ja eksportmaterjaali kohta.

Kuna Polli metskond asetseb L.-Eestis — Eesti-Läti piiril — ja võtab enda alla piirkonnat 40—50 km ulatuses, omab ta strateegiliselt tähtsa koha. Siit läbib ka Tallinna-Riia magistraal-maantee. Sellest välja minnes ongi metsameestele tehtud tugevat drilli kaitseväge väljaõppe alal. Kuus tehakse 1—2 korda riviõppust ja õpetatakse mehi korralikult tervitama ja esinema. Riviõppusi juhivad I jsk. kontoriametnik Järvsalu ja II jsk. metsavaht Viitak. Olgugi et metsavahtide hulgas leidub vanu mehi, saavad nad siiski õppustega hästi hakkama ega pea neid raskeks.

Võidupüha pühitsemisest võttis metsk. osa terves koosseisus vormiriietuses. Nimelt korraldati Karksi-Nuias kaitseliidu ja seltsk. organisatsioonide poolt suuremad võidupüha-pidustused paraadi ja mälestussamba avamisega langenud vabadussõjalasile. Polli metskond võttis kogu pidustustest osa, esinedes kõigiti korralikult ja distsiplineeritult. Uue vormi tõttu pidasid paljud metsamehi lennu-

väelasiks ja mõned ka Läti sõdureiks. Mälestussamba avamisel ütles Polli metskonna nimel tervitusi metsaülem V. Boguslavski, tähendades muuseumi järgmist: „See on ainult väike mälestussammas, mis me saame püstitada langenuile; nemad on ise endale ja meile püstitanud suurima monumendi — vaba Eesti!“

Kodukaunistamise tööle on Polli metstk. kaasa löönud täie innu ja tahtmiseega. Metsaülem korraldas koha peal esimesena kodukaunistamise demonstratsiooni kantselei värvimisega. Ka kantselei esine plats, millest tulevikus kujuneb nägus park, seati metsameeste eneste töö ja hoolega eeskujulikult korda, istutades kõnniteede ääre lilli ja ilupõõsaid. Lilletaimed osteti täiesti omal kulul. Omal kulul on lubanud kõik metsnikud

ja metsavahid ära värvida ka elamud; ainult värv antakse riigi kulul.

Hästi ei taha edeneda ainult nimede eestistamine. Senini on endale eestipärased nimed võtnud: abimetsaülem Paul Ritspärng (enne — Ritsberg) ja kontoriametnik Järvasalu (enne Järnalt). Ka metsaülem Boguslavski, kes on küll rahvuselt venelane, lubab endale uueks nimeks võtta Roomets. Siiski on veel metsnikud ja mõned metsavahid võõraperaste nimedega, kes ei taha neid nii kergesti eestistada.

Metskonnas on algamas ka suuremad ehitustööd: Vanamõisa metsavahi elumaja ehitamine, kantselei ümberkorraldamine, praakeri ja kontoriametniku maja remonteerimine jne.

A. Pulk.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus: Metsavahile on antud palgamaa poole-terale. Metsavahil enesel puuduvad kariloomad, kuna tema palgamaa kasutajal ne need olemas. Kas võib viimane neid tasuta riigimetsas karjatada või loetakse nimetatud loomad söötmisele võetuiks?

Mida mõeldakse üldse söötmisele võtmise all?

Algaja.

Vastus: Ei või. Võõraste loomade söötmisele võtmise mõiste on selge ja seda ei tule ka metsasead. § 128 käsitlemisel laiemalt tõlgitseda. Rentniku (pooleteralise) poolt palgamaa tallu toodud loomi ei saa söötmisele võetuiks lugeda, kuid sellest ei järgne tasuta karjatamise õigus riigi metsas. Viimane õigus on seotud ametiisikuga ja pole maakoha väljarentimisel edasiantav. Selle tõttu võib amenik tasuta karjatada riigimetsas vaid oma loomi.

Küsimus: Kas ei oleks võimalik lubada metskondade asjaajajail, RMT-se praakeril ja kontoriametnikel muretseda oma kulul juba ligemal ajal riigimetsateenijate vormiriietus, jaataval korral muidugi vastavalt erinevate tunnustega? Praegusel korral paljud neist ametnikest on kaitseliidus ja sinna sisseastujail nõutakse esijoones vormiriietuse muretsemist, aga küllalt kuluka kait-

seliidu vormi muretsemine ainult selleks, et seda kanda väljaspool teenistust harva esinevail juhtudel, tundub väikesepalgalistele luksuslik ja koormav. Juhul, kui peaks mõned, näit, asjaajajad, varustatama riigi kulul vormiriietega — võiks tulla kaalumisele varustusraha väljamaksmine.

Vastus: Kuna riigimetsateenijate vormiriiete kirjelduse määruses (RT 38—1935) ei ole loeteldud vormiriietust metskondade asjaajajajale, RMT praakerile ja kontoriametnikele, siis vormiliselt ei ole neil õigus kanda ka oma kulul muretsetud vormiriideid. Arvestades aga seda, et sisuliselt on ühel osal nimetatud ametiisikuist vormi kandmine soovitatav, loodetavasti astutakse vastavaid samme selle küsimuse lahendamiseks. Siinkohal olgu aga tähendatud, et riigimetsateenijaist varustatakse praegu vormiriietega riigi kulul vaid metsavalve ja järelevalve alal tegutsevaid ning välis teenistuskohustega seotud ametiisikud. Kuivõrra edaspidi seda seisukorda muudetakse, see oleneb peamiselt varustuse krediidi suurusest.

Mis puutub KL vormi muretsemisse, siis näib, et see ei tule sugugi kallim, kusjuures selle kandmine ei piirdu ainult KL õppetegevusega. Seepärast KL vormi muretsemine ei näi olevat koormav ega luksuslik.

MOODSA MÕÕBLIGA

tutvuda võite
Teie alati meil
ilma vähimagi
ostmise kohus-
tusega

A/s. **A. M. LUTHER**

Vana Posti 9. Tel. 446-16